

Mark Skousen

İktisadî Düşünce Tarihi

Modern İktisadın İnşası

The Making of Modern Economics: The Lives and Ideas of the Great Thinkers

Çevirenler: Mustafa Acar, Ekrem Erdem, Metin Toprak

Türkçe Editörleri: Mustafa Acar ve Ömer Demir

ISBN: 978-975-6877-7

Adres Yayınları® / 14

9. Baskı: Ağustos 2021; 1. Baskı: Mart 2003

© 2011, 2002, Adres Yayınları®

© 2001, Mark Skousen

© 2001, M.E. Sharpe

Tüm hakları saklıdır. Tamamı veya herhangi bir parçası hiçbir şekilde fotokopiyle veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz ve dağıtılamaz. Yayınevimiz bunu yapanlar ve buna teşebbüs edenler hakkında kanuni takibat yaptırma hakkına sahiptir.

Sayfa Düzeni: Liberte Yayınları

Kapak Tasarımı: Muhsin Doğan

Baskı: Tarcan Matbaası

Adres: Zübeyde Hanım Mah. Samyeli Sok. No: 15, İskitler, Ankara

Telefon: (312) 384 34 35-36 | Faks: (312) 384 34 37 | Sertifika No: 25744

LiBeRtE
yayıncılık

Adres: GMK Bulvarı No: 108/16, 06570 Maltepe, Ankara

Telefon: (312) 230 87 03 | Faks: (312) 230 80 03

Web: www.liberte.com.tr | E-mail: info@liberte.com.tr | Sertifika No: 16438

Adres Yayınları® Liberte Yayın Grubu'nun tescilli bir markasıdır.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	XV
EDİTÖRDEN ÖNSÖZ YERİNE	XVII
GİRİŞ	1
1. HERŞEY ADAM'LA BAŞLADI	13
2. FRANSIZ BAĞLANTISI: LAISSEZ FAIRE İLERİ!	47
3. DİNE SAYGISIZ MALTHUS YENİ ZENGİNLİK MODELİNE MEYDAN OKUYOR	73
4. HÜNERLİ RICARDO İKTİSADI TEHLİKELİ BİR YOLA SÜRÜKLÜYOR	99
5. ÇEVREYİ MİLL'LEYELİM: JOHN STUART MILL VE SOSYALİSTLER ÜTOPYA PEŞİNDE .	127
6. MARX ÇILGINLIĞI İKTİSAT BİLİMİNİ BİR KARANLIK ÇAĞA HAPSEDİYOR	147
7. TUNA'NIN SÜRPRİZLERİ: MENER VE AVUSTURYALILAR AKINTIYI TERSİNE ÇEVİRİYORLAR	187
8. ASKERİ MAREŞAL YAPMAK: BİLİMSEL İKTİSAT RÜŞTÜNÜ KAZANIYOR	215
9. BATIYA GİT DELİKANLI: AMERİKALILAR İKTİSATTAKİ BÖLÜŞÜM SORUNUNU ÇÖZÜYORLAR	251
10. GÖSTERİŞÇİ VEBLEN PROTESTAN WEBER'E KARŞI: İKİ ELEŞTİRMEN KAPİTALİZMİN ANLAMINI TARTIŞIYOR	275
11. KRAL FISHER MAKRO İKTİSATTAKİ KAYIP HALKAYI BULMAK PEŞİNDE	303
12. KAYIP MİSES: MİSES (VE WICKSELL) BÜYÜK BİR ÇIKIŞ YAPIYOR	325
13. KEYNES İSYANI: KAPİTALİZM KENDİSİNE YÖNELİK EN BÜYÜK MEYDAN OKUMAYLA KARŞI KARŞIYA	363
14. PAUL, KEYNEZYEN ÇAPRAZI ŞAHA KALDIRIYOR: SAMUELSON VE MODERN İKTİSAT	403
15. MILTON'UN CENNETİ: FRIEDMAN PARASAL BİR KARŞI DEVRİME ÖNCÜLÜK EDİYOR	435
16. SOSYALİZMİN YARATICI YIKIMI: JOSEPH SCHUMPETER'İN KARANLIK VİZYONU	473
17. DR. SMITH'İN WASHINGTON'A GİDİŞİ: PİYASA EKONOMİSİNİN ZAFERİ	495

ŞEKİLLER, RESİMLER, FOTOĞRAFLAR VE TABLOLAR LİSTESİ

ŞEKİLLER

Şekil A:	Rekabet Hâlindeki İktisat Teorilerine Sarkaç Yaklaşımı	7
Şekil B:	Totem Direği Yaklaşımı.....	8
Şekil 1.1:	Reel Kişi Başına Gelirdeki Artış, İngiltere, 1100-1995.....	15
Şekil 1.2:	Ekonomik Özgürlük ile Kişi Başına GSYİH Arasındaki İlişki, 1994-95.....	26
Şekil 1.3:	Seçilmiş Ülkelerde Kiliseye Devam ve Dinsel Yoğunlaşma.....	27
Şekil 3.1:	Nüfus Artışı, Kaynaklar ve Geçim.....	81
Şekil 3.2:	Tahminî Dünya Nüfusu, M.Ö. 1600-M.S. 2000.....	82
Şekil 3.3:	Çeşitli Ülkelerde Azalan Ölüm Oranları, 1860-1960.....	83
Şekil 3.4:	Seçilmiş Ülkelerde Kişi Başına Gelir ve Doğum Oranları.....	84
Şekil 3.5:	ABD’de Mısır, Buğday ve Pamukta İşgücü Verimliliği, 1800-1967.....	92
Şekil 3.6:	Bilimsel Etkinlik Nüfus Büyüklüğü İlişkisi, Kişi Başına Gelir Dikkate Alındıktan Sonra, 1970’ler.....	95
Şekil 4.1:	ABD’de Tarifelerin Aşamalı Olarak Azalması, 1820-2000.....	113
Şekil 4.2:	Adam Smith’in “Menfaat Uyumu” Modeli: İşçiler, Sermayedarlar ve Toprak Sahipleri Mal ve Hizmet Üretmek İçin Birlikte Çalışırlar.....	115
Şekil 4.3:	Ricardo’nun “Sınıf Çatışması” Modeli: İşçiler, Sermayedarlar ve Toprak Sahipleri Üretilen Mal ve Hizmetlerden Pay Alabilmek İçin Birbirleriyle Rekabet Ederler.....	116
Şekil 6.1:	Kişisel Yetiler, Marifetler ve Duygularla Başın Şekli Arasında Var Olduğu Kabul Edilen İlişkiyi Gösteren Frenolojik Bir Şekil.....	162
Şekil 6.2:	Tarihin Seyrini İzah için Kullanılan Hegelci Diyalektik.....	170
Şekil 8.1:	Fabiyen Pencere.....	220
Şekil 8.2:	Jevons’ın Azalan Marjinal Fayda Kanunu Gösterimi.....	223
Şekil 8.3:	Marshall’ın İktisadın İlkeleri’nde Arz ve Talep.....	231
Şekil 8.4:	Marshall’ın Tüketici Artığı Kavramı.....	233
Şekil 9.1:	Samuelson’ın Henry George’un Toprak Vergisini Savunusu.....	256
Şekil 9.2:	Clark’ın Marjinal Ücret Teorisi.....	261
Şekil 12.1:	Hayek Üçgeni-Ekonominin Vade-Yapısal Modeli.....	335
Şekil 12.2:	Hükümetin Piyasa Faiz Haddini Doğal Faiz Haddinin Altına İttiği Durum.....	351
Şekil 13.1:	Keynes’in Eksik İstihdam Dengesi Kuramının Bir Gösterimi: Genel ve Klâsik Modeller.....	384

Şekil 14.1:	Millî Gelirin Belirlenmesi İle İlgili Keynezyen Çapraz: Tasarruf ve Yatırım Geliri Nasıl Belirler.....	412
Şekil 14.2:	Samuelson'un "Tasarruf Paradoksu".....	416
Şekil 14.3:	Tasarruf Sistemden Dışarı Sızarken Hidrolik Yatırım Baskısı Ekonomiyi Pompalar.....	417
Şekil 14.4:	Tasarruf ve Büyüme El Ele Gider.....	423
Şekil 14.5:	Tasarrufun Ekonomik Sistem İçerisinde Yatırıma Dönüşmesi.....	425
Şekil 14.6:	Phillips Eğrisi: Enflasyon ile Tam İstihdam Arasındaki Değiş-Tokuş.....	430
Şekil 14.7:	Arz Şoklarının Etkileri -Enflasyonist Durgunluğun Özelliği Olarak, Toplam Arzın Geriye Doğru Kayması ve Fiyatları Yükseltip Hasılayı Azaltması.....	431
Şekil 15.1:	Dört Meşhur İktisatçının İmzaları.....	447
Şekil 15.2:	Para Stokundaki Dramatik Düşüş, 1929-33.....	461
Şekil 15.3:	Altın Standardında Madenî Paradaki Tedricî Artış, 1800-1932.....	466
Şekil 16.1:	Ekonomik Özgürlük ve Kişi Başına Düşen Gelir Arasındaki Pozitif Korelasyon, 1995-97.....	485
Şekil 17.1:	Laffer Eğrisi.....	502
Şekil 17.2:	Eksik İstihdamda Toplam Arz ve Toplam Talep.....	505
Şekil 17.3:	Wicksell'in Doğal Faiz Haddi Modeli.....	506
Şekil 17.4:	Beş Sanayileşmiş Ülkede Devletin Büyümesi.....	515

RESİMLER

Resim 1.1:	Adam Smith'in Hatıra Resmi.....	14
Resim 2.1:	Charles Louis de Montesquieu.....	51
Resim 2.2:	Jean-Baptiste Say.....	52
Resim 2.3:	Alexis de Tocqueville.....	62
Resim 2.4:	Frederic Bastiat.....	64
Resim 3.1:	Thomas Robert Malthus.....	79
Resim 4.1:	David Ricardo.....	100
Resim 4.2:	Friedrich List.....	114
Resim 5.1:	Harriet Taylor.....	131
Resim 5.2:	Jeremy Bentham.....	133
Resim 5.3:	Robert Owen.....	142
Resim 6.1:	G.W.F. Hegel.....	154
Resim 6.2:	Friedrich Engels.....	157
Resim 6.3:	Marx'ın Zeus Heykeli.....	164
Resim 7.1:	100 Avusturya Şilini.....	207
Resim 8.1:	Marshall'ın Koruyucu Azizi "Bir İşçinin Portresi".....	230

FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf 1.1:	George Stigler, Elinde Favori Kitabı,.....	31
Fotoğraf 1.2:	Mark Skousen ve Arkadaşı, Paul Terhorst, Adam Smith'in Edinburgh'daki (İskoçya) Mezarını Ziyaret Ediyorlar.....	33

Fotoğraf 2.1:	J.B. Say Dirilmiş!	54
Fotoğraf 2.2:	Henry Hazlitt	69
Fotoğraf 3.1:	Charles Darwin	77
Fotoğraf 3.2:	Thomas Carlyle	88
Fotoğraf 5.1:	John Stuart Mill	129
Fotoğraf 5.2:	Yazar Jeremy Bentham'ın Mumyalı Cesedi Yanında	136
Fotoğraf 6.1:	Baş Editör Karl Marx	148
Fotoğraf 6.2:	Karl Marx	164
Fotoğraf 6.3:	Yazar, Karl Marx'ın Londra Highgate Mezarlığındaki Mezarını İnceliyor	165
Fotoğraf 6.4:	Paul Sweezy	179
Fotoğraf 7.1:	Carl Menger	196
Fotoğraf 7.2:	Arşidük Rudolf ve Prenses Stephanie	197
Fotoğraf 7.3:	Eugen Böhm-Bawerk	206
Fotoğraf 8.1:	William Stanley Jevons	218
Fotoğraf 8.2:	Alfred Marshall	226
Fotoğraf 8.3:	Herbert Spencer	236
Fotoğraf 8.4:	Léon Walras	242
Fotoğraf 8.5:	Vilfredo Pareto	244
Fotoğraf 8.6:	Francis Ysidro Edgeworth	244
Fotoğraf 9.1:	Henry George	253
Fotoğraf 9.2:	John Bates Clark	259
Fotoğraf 9.3:	Richard Theodore Ely	264
Fotoğraf 9.4:	Frank A. Fetter	267
Fotoğraf 9.5:	Wesley Clair Mitchell	269
Fotoğraf 10.1:	Thorstein Veblen	276
Fotoğraf 10.2:	Frederick Winslow Taylor	286
Fotoğraf 10.3:	John Kenneth Galbraith ve Eşi Hindistan'da	288
Fotoğraf 10.4:	Max Weber	293
Fotoğraf 11.1:	Irving Fisher	306
Fotoğraf 11.2:	Benito Mussolini Irving Fisher'in Para Konusundaki Önerilerini Ciddiye Aldı	310
Fotoğraf 11.3:	1927'deki Zengin ve Mutlu Irving Fisher -Borsanın Çöküşünden Önce	311
Fotoğraf 11.4:	Roger Babson Sekreterine Yazı Yazdırıyor: Babson Temiz Havaya İnanırdı-kış ortasında bile!	312
Fotoğraf 12.1:	Ludwig von Mises	328
Fotoğraf 12.2:	Richard von Mises	331
Fotoğraf 12.3:	Ludwig von Mises	331
Fotoğraf 12.4:	Friedrich von Hayek	336
Fotoğraf 12.5:	Knut Wicksell	352
Fotoğraf 13.1:	Joan Robinson	365
Fotoğraf 13.2:	Edward Chamberlin	365

Fotoğraf 13.3: John Maynard Keynes	368
Fotoğraf 13.4: Şok Haber	371
Fotoğraf 13.5: John Maynard Keynes Yatakta!.....	373
Fotoğraf 13.6: Arthur C. Pigou.....	382
Fotoğraf 14.1: Paul Anthony Samuelson.....	405
Fotoğraf 14.2: Alvin H. Hansen.....	409
Fotoğraf 14.3: Simon Kuznets.....	427
Fotoğraf 15.1: Murray N. Rothbard	438
Fotoğraf 15.2: Milton Friedman.....	441
Fotoğraf 15.3: Frank H. Knight.....	443
Fotoğraf 15.4: Henry Calvert Simons.....	443
Fotoğraf 15.5: Jacob Viner.....	443
Fotoğraf 15.6: Chicago Okulu'nun "Bay Makro"su Milton Friedman ile "Bay Mikro"su George Stigler	450
Fotoğraf 15.7: Alfred Nobel.....	452
Fotoğraf 16.1: Oskar Lange.....	475
Fotoğraf 16.2: Joseph A. Schumpeter	478
Fotoğraf 16.3: Peter F. Drucker.....	491
Fotoğraf 17.1: Joan V. Robinson.....	497
Fotoğraf 17.2: Richard A. Musgrave.....	514
Fotoğraf 17.3: James M. Buchanan.....	514

TABLULAR

Tablo 1.1: ABD Yaşam Standartları.....	28
Tablo 1.2: Quesnay'nin <i>Tableau Economique</i> 'i.....	42

Tarihi canlandırın amcam
W. Cleon Skousen'e

*Zenginlik peşinde koşmak . insanlık için, en büyük ahlâkî
iyileşme kaynağıdır.*

Nassau Senior

*İktisatçılar ve siyasî düşünürlerin fikirleri, doğru da olsa,
yanlış da olsalar, genellikle sanıldığından daha güçlüdürler.
Gerçekten, dünyayı yöneten geriye çok az şey kalmaktadır.*

John Maynard Keynes

*İktisat insanlığın en büyük dramıyla ilgilendir. İnsanoğlunun
ihtiyacını tatmin mücadelesi.*

John M. Ferguson

TEŞEKKÜR

Hiç kimsenin çalışması tamamen kendine ait değildir. Bu çalışmayla ilgili olarak iki yazara teşekkür etmek istiyorum: İlki, iktisadî fikirlerin ilham verici bir izahı olan, öncü kitabı *Kapitalizmin Kökleri*'nden dolayı John Chamberlain; ikincisi de Adam Smith ve onun muhteşem görünmez el ve doğal özgürlük doktrinleriyle ilgili düşüncelerimi dönüşüme uğratmış olan amcam W. Cleon Skousen. Bu iki yazarın ifadelerindeki hoşluğu yakalayabilmiş olmayı isterdim.

Fikirlerin tarihini yazarken bilgili otoritelere danışmak her zaman çok önemlidir. Yukarıdakilere ilâveten, şu kişilere de teşekkür etmek isterim: Gary Becker (University of Chicago), Mark Blaug (University of Amsterdam), Don Boudreaux (Foundation for Economic Education), William Breit (Trinity University), Eamonn Butler (Adam Smith Institute), Bruce Caldwell (University of North Carolina), David Colander (Middlebury College), Peter Drucker (Claremont College), Richard Ebeling (Hillsdale University), Ken Elzinga (University of Virginia), Milton Friedman (Hoover Institution), Roger Garrison (Auburn University), Robert Heilbroner (New School of Social Research), Robert Higgs (University of Seattle), Jesus Huerta de Soto (University of Complutense), Steven Kates (Australian Chamber of Commerce), Greg Mankiw (Harvard University), Murray Rothbard (University of Nevada at Las Vegas), Paul A. Samuelson (Massachusetts Institute of Technology), Robert Skidelsky (Social Market Foundation), Erich Streissler (University of Vienna), Richard Swedberg (University of Stockholm), Ken Taylor (Rollins College) ve Larry Wimmer (Brigham Young University). Rollins College Olin Kütüphanesi personeline, özellikle Pat, Patty ve Patricia'ya, gösterdikleri olağanüstü çabadan dolayı müteşekkirim.

M. E. Sharpe'den editörler Sean M. Culhane ve Elizabeth Granda bu çok gecikmiş, ama değdiği umduğumuz çalışmaya büyük destek verdiler. Proje editörü Christine Florie, kopye editörü Michael Malgrande, tashihçi Georgia Kornbluth ve dizgici Buz Pitts'in de aralarında bulunduğu basım grubunun titiz çabalarına da teşekkürler.

Nihayet, kıvrak ve güçlü bir zihin ve sihirli bir kaleme sahip bir editör ve İngilizce profesörü olan karım Jo Ann'e teşekkür ederim.

EDİTÖRDEN ÖNSÖZ YERİNE

Özgürlükçü Gelenek İle Müdahaleci Gelenek Arasında İktisadî Düşüncenin Serüveni

İktisatta okuyanlar olsun, öteki sosyal bilim dallarında okuyanlar olsun, iktisatla ilgili dersler alan öğrenciler arasında “en sıkıcı dersin hangisi olduğu” yolunda bir anket yapılırsa, muhtemelen İktisadî Düşünceler veya İktisadî Düşünce Tarihi dersi birinciliği başka bir derse kolay kolay kaptırmazdı! Öğrencilerin bu dersi genellikle sıkıcı, kasvetli veya donuk bulmalarının en başta gelen nedeni ders kitaplarında iktisadî düşüncenin serüveninin adeta bir “ölü iktisatçılar geçidi” şeklinde anlatılmasıdır. Çoğunlukla, iktisadî öğretilerin tarihsel seyri tutarlı ve bütüncül bir çerçeveye oturtulmadan, kronolojik bir sırayla, öğrencilere yığınla isim, eser ve görüş anlatılır. Zavallı öğrenci de derste iktisadî düşüncenin evrimini anlamak yerine daha çok, bu kadar ismi ve görüşü sınavda nasıl hatırlayabileceği endişesiyle kıvrır durur. Oysa, Skousen’in dediği gibi, modern iktisadın en gözde tarihî romanlara taş çıkartacak hoş, ilginç bir hikâyesi vardır.

İşte elinizdeki kitap, söz konusu dersi sıkıcılıktan kurtarma ve gerek öğrenci, gerekse hoca için daha çekilir ve daha kolay anlaşılabilir kılma yolunda üç önemli yenilik sunuyor, ki bu kısmen, “Piyasada bunca İktisadî Düşünceler kitabı varken yeni bir kitap daha çevirmeye gerek var mıydı?” sorusunun da cevabını oluşturmaktadır: 1) İktisadî düşüncenin gelişimini içsel tutarlılığı olan bütüncül bir çerçeveye oturtmak, 2) İktisat bilimine katkıda bulunmuş büyük insanları “sarkaş” değil, “totem direği” yaklaşımına göre sıralamak, 3) İktisatçıların özel hayatlarından kesitler sunarak onlarla insanî bir iletişim kurmamızı kolaylaştırmak. Bu noktaları kısaca açalım.

Birincisi, bu kitap iktisadî düşüncenin gelişimini içsel tutarlılığı olan bütüncül bir çerçeveye oturtmaktadır. Kitap iktisadî düşüncenin tarihsel seyrini âdeta merkezde bir ana kahraman, onun çevresinde ise, ikincil rolleri üstlenen öteki kahramanların rol aldığı bir tarih romanı gibi anlatmaktadır. Ana karakter *Milletlerin Zenginliği* adlı meşhur eseriyle modern iktisadın kurucusu olduğu kabul edilen Adam Smith’dir. Hikâyenin ana teması ise Smith’in temellerini attığı, kişisel çıkar, özgürlük ve rekabet sacayağı üzerinde yükselen, *doğal özgürlük sistemi*’dir.

Perde 1776 yılının tarihsel öneminin vurgulanmasıyla açılır. O yıl bir yandan modern iktisadın gelişiminde anahtar önemi olan *Milletlerin Zenginliği* yayımlanmış, bir yandan da siyasal alanda bireysel hak ve özgürlükleri öne çıkaran,

adeta bir özgürlük manifestosu olan bağımsızlık bildirisi ve anaya-salariyla, sonraki kuşaklar için bir çığır açmış olan Amerikalılar, İngiltere'den bağımsızlıklarını kazanmışlardır. Hikâye ilerledikçe öteki kahramanlar Smith'in temellerini atmış olduğu doğal özgürlük sisteminin gelişmesine yaptıkları kat-kılar veya sözkonusu sisteme karşı giriştikleri saldırılar ekseninde sahne alır ve rollerini oynarlar.

Geçit resminde sahne alan kahramanları Smith'in sistemine karşı aldıkları vaziyete göre başlıca üç kategoride toplamak mümkündür. Kahramanlarımızın bir kısmı Smith'in evrensel bolluk ve zenginliğin nasıl yaratılacağına ilişkin vizyonunu paylaşmışlar ve onun başlattığı inşaatı geliştirmeye, güzelleştirmeye, eksiklerini tamamlamaya çalışmışlar; bir kısmı binayı beğenmeyip onun eksiklerini ortaya koymaya ve zaman zaman alaycı biçimde sözkonusu binanın ne kadar işe yaramaz olduğunu cümle âleme ilân etmeye çabalamışlar; nihayet bir kısmı da binanın eksik olmaktan ziyade yanlış olduğunu iddia ederek onu tümüyle yıkıp yerine bambaşka bir bina inşa etmeyi denemişlerdir. Smith'in temsil ettiği vizyon, katlanılabılır bir adalet sistemi altında insanların bireysel çıkarları peşinde koşmalarına imkân verecek, üretim ve serbest mübadeleye dayalı, rekabetçi ve özgürlükçü bir yapının evrensel bir bolluk ve refah getireceğini ileri süren, iyimser bir vizyondur. Buna karşılık, doğal özgürlük sistemi karşıtlarının temsil ettiği vizyon, genel olarak, piyasanın özünde istikrarsız yapısı, rekabet ve özel mülkiyetin yıkıcılığı, kaynakların kıtlığı ve nüfus baskısı gibi nedenlerle işgücünün ve geniş halk kitlelerinin sömürülmeye, geçimlik ücret sınırında yaşamaya, açlık ve sefaletle mahkûm olacağını, istikrarsızlık ve işsizliğin egemen olacağını ileri süren karanlık, kaderci ve kötümser bir vizyondur. İşte iktisadın hikâyesi bir anlamda bu iki vizyonun mücadelesinin hikâyesidir.

Kısa bir özetini vermek gerekirse, İngiltere'de 18. yüzyılın sonlarında Smith'le alev alan ekonomik özgürlük meş'alesinin yıldızı başlangıçta Fransa'da Say, Bastiat ve öteki bazı Fransız filozoflar arasında parlamış, ama hemen peşinden bu vizyona karşı yine Smith'in kendi coğrafyasından saldırıların gelmesi gecikmemiştir. Malthus ve Ricardo Adam Smith'in iyimser dünyasını tersine çevirmiş, nüfus baskısı ve sınırlı kaynakların tükenmeye yüz tutması sonucu ortaya çıkacağını ileri sürdükleri, *geçimlik ücretlerin tunç yasasının* egemen olduğu karanlık bir dünya tablosu çizmişlerdir. Onların peşinden, bir çelişkiler adamı olan, bir yandan bir özgürlük klâsığı yazıp serbest girişimi savunurken, bir yandan da sosyalist tezleri savunmada ısrar edip özel mülkiyeti sorgulayan Mill ile, iktisadi "yabancılaşma ve sınıf mücadelesi" eksenli yeni bir karanlık çağa yönelten Marx gelmiştir.

Umutlar sönmek üzereyken, *değerin tüketici kökeni, subjektif değer ve marjinal fayda* gibi devrimsel katkılarıyla Jevons, Walras, Menger ve Avusturya Okulu, Smith'in ölmek üzere olan vizyonunun imdadına yetişmiş ve doğal özgürlük modelini yeniden ayağa kaldırmışlardır. Bunları iktisadın "politik ikti-

sat”tan “iktisat”a evrilerek rüştünü kazanmış bir bilim hâline gelmesinde anahtar bir rol oynayan İngiltere’den Alfred Marshall ile marjinalist ilkeyi üretim faktörlerinin fiyatlandırmasına uyarlayarak iktisatta bölüşüm sorununun çözümüne büyük katkılar yapan Clark ve öteki Amerikalı iktisatçılar izle-mişlerdir. Veblen gibi kurumcuların getirdikleri “barbarcı evrimin bir biçimi” olarak niteledikleri kapitalizmin, gösteriş tüketimine düşkün zengin “aylak sınıflar”la karakterize edilebileceği yönündeki eleştirilere, diğerleri yanında özellikle Max Weber, kapitalizmi vareden şeyin esasen ağır bir ahlâkî disiplin ve çok çalışma olduğu, bunun kaynağının ise din, bilhassa tutumluluk, iş ahlâkı ve Tanrı rızası için çalışmayı telkin eden Protestan reformculuğu olduğu görüşüyle karşı çıkmıştır. Bu arada Fisher, Wicksell ve Mises gibi iktisatçılar Smith’in sistemiyle uyumlu, sağlam bir parasal sistem geliştirmeye çabalamışlardır.

Derken patlak veren 1929 Dünya Bunalımının yarattığı konjonktürde her şeye rağmen piyasayı savunan Hayek ve Mises gibi ustaların seslerine pek kulak veren olmazken, piyasaya güven duyulamayacağını ve ekonomik sorunların ana nedeni olan *talep yetersizliği* sorununu ortadan kaldırmak üzere devletin piyasaya aktif müdahalesini savunan Keynes öne çıkmıştır. Keynes’den bayrağı devralan Samuelson Keynesyen görüşleri popüler hâle getirmiş, II. Dünya Savaşı’nın getirdiği yıkım atmosferinde işe yarayan, bu nedenle de otuz yıla yakın bir süre politika yapımcılarının gözdesi olan Keynesyen reçeteler, enflasyon ile durgunluğun birarada gözlemlendiği “stagflasyon” sorununa çare üretmedikleri ölçüde, 1960’lı yılların ortalarından itibaren gözden düşmüşlerdir. İşte bu ortamda devletin talep yaratmak veya istikrar sağlamak amacıyla para ile keyfi biçimde oynamasının son derece zararlı olacağını öne sürerek Parasalcı okula öncülük eden Milton Friedman, iktisadî sorunların aşılabilmesi için piyasaya güven duyulmasını, para arzının isteğe göre değil kurala göre artırılmasını, devlet müdahalesinin en aza indirilmesini ve rekabetçi kapitalizmin önemini vurgulayan görüşleriyle 20. yüzyılın sonlarında iktisat ve iktisat politikası tartışmalarına damgasını vurmuştur. Bu arada sosyalist sistemin çökmesi, bireysel özgürlüklere sıcak bakmayan, planlamacı ve güdümcü kollektivist sistemin başarı şansına inanan görüşlerin büsbütün gözden düşmesine yol açmış, yüzyıl kapanırken Adam Smith’in bireyci, özgürlükçü ve rekabetçi vizyonu Hayek ve Friedman gibi ustaların katkılarıyla yeniden egemenlik tahtına oturmuştur.

Kitabın ikinci önemli katkısı, iktisat biliminin gelişimine katkıda bulunmuş büyük insanları “sarkaç” değil, “totem direği” yaklaşımına göre sıralamasıdır. Sarkaç yaklaşımına göre düşünce yelpazesi “aşırı sol”dan “aşırı sağ”a uzanan bir yörüngeye oturtulmakta, aşırı soldan başlayarak biraz içeride “radikalizm,” sonra “liberalizm,” daha sonra “muhafazakârlık” duraklarından geçilerek aşırı sağa varılmaktadır. Buna göre örneğin Smith, Marx ve Keynes bir sıralamaya tâbi tutulacak olsa, radikal kanadı Marx, muhafazakâr kanadı Smith, ortadaki “ılımlı” ve “dengeli” konumu simgeleyen liberal kanadı ise Keynes temsil etmektedir.

Oysa Skousen kitabında Marx ile Smith'i birbirinin simetriği olarak gösteren ve Keynes'i öne çıkaran bu yaklaşımı bir kenara bırakarak, en fazla sevilen kabile şeflerini en tepeye, daha az sevilen şefleri onun altına sırasıyla yerleştiren kızılderili geleneklerinden ilham alan *totem direği yaklaşımını* denemektedir. Buna göre, "iktisadî özgürlüğe ve yükselen hayat standardı anlamında en hızlı iktisadî büyümeye katkıda bulunma" kriterine göre en başarılı iktisatçıyı en tepeye, daha az özgürlüğü savunan ve önerdikleri politikalar daha yavaş büyümeye yol açan iktisatçıları ise daha alt sıralara yerleştirmek gerekmektedir. Nitekim, bu yaklaşım denendiğinde yukarıdaki sıralama değişmekte, Smith'in savunmuş olduğu bireylere ve firmalara maksimum özgürlük ve minimum devlet müdahalesine dayalı laissez-faire kapitalizmini en fazla benimsemiş ülkelerin daha hızlı büyümüş ve daha yüksek yaşama standardını tutturmuş olmaları nedeniyle, Smith direğin en tepesine yerleşmeyi hak etmektedir. Bunu, bireysel özgürlüğü desteklemekle birlikte ekonomiye yoğun devlet müdahalesini isteyen ve yatırımların millileştirilmesini savunan Keynes izlemekte, sonuncu sırayı ise hem mikro, hem de makro düzeyde kumanda ekonomilerini savunmuş olan Karl Marx almaktadır. Yazar kitap boyunca bu kritere sadık kalmaya çalışarak iktisatçıların iktisadî düşünceye katkılarını tartışmaktadır.

Nihayet üçüncü yenilik olarak kitap, iktisatçıların özel hayatlarından kesitler sunarak onlarla insanî bir iletişim kurmamızı kolaylaştırmaktadır. Bu sayede, örneğin, Adam Smith'in sık sık kekeleyen, kalın sesli, çocukluk yıllarından itibaren "görünmez yoldaşlarıyla yaptığı dalgın konuşmalarda gülümseyen," eski bir gecelik içinde yürüyüşe çıktığı bir sırada hayale dalarak şehirden kilometrelerce uzağa gidecek kadar dalgın bir profesör olduğunu; Karl Marx'ın devrimci fikirlerinin yanısıra kafataslarını inceleyerek insanların kimlikleri ve kişilikleriyle ilgili yorumlarda bulunmaya meraklı, bugün belleklerimizde yer eden o meşhur dağınık saçlı, kabarık sakallı, keskin bakışlı portresini, kendisine hediye edilen bir Zeus heykeline öykünerek geliştirmiş, herhangi bir işte uzun süre dikiş tutturamamış, arkadaşı Engels'in yardımıyla geçinen, ama paraya kavuşunca pikniklere gidip evlerinde partiler verir hâle gelmiş bir radikal sosyalist olduğunu; John Maynard Keynes'in el falına düşkün, ellerin büyüklüğü ve şekline bakarak insanların karakterini tesbit etmeye meraklı biri olduğunu, hatta Charles Darwin'in kardeşi George Darwin'in elleri hakkında bir keresinde "Onun elleri kesinlikle maymun soyundan gelmiş gibi görünüyor" yorumunda bulunduğunu; John Stuart Mill'in üç yaşında Yunanca, sekizinde Latince, ondördünde iktisat öğrenip yirmisinde sinir hastası hâline gelen bir talihsiz olduğunu; Weber ile Schumpeter'in Viyana kahvelerinden birinde Sovyetler Birliğinde gerçekleşen kanlı ihtilâl ve sonrasında olaylar üzerine sohbet ederken işi kavgaya döktüklerini, ihtilâlin "sosyal bilimciler için insan cesetlerinden oluşan eşsiz bir laboratuvar yarattığını" söyleyen Schumpeter'a karşı sinirlerine hâkim olamayan Weber'in "Bu adama tahammül edilemez" diye bağırarak kahveyi terkettiğini, ardından hafif gülümseyerek Weber'i izleyen Schumpeter'in, kendilerini izleyen meraklı kalabalığa dönerek "İnsan hiç kahvede böyle de sesini

yülseltmez ki canım!” dediğini öğreniyoruz. Meraklısı kitapta buna benzer daha neler bulabilir neler...

Kuşkusuz özel hayatları ve kişisel özellikleri yalnızca kişilerin kendilerini ilgilendirir. Özel hayatlarla ilgili bu tür ayrıntıların yazılmasının kendilerini küçümsemek gibi bir amacı yok. Yazarın da açıkça belirttiği gibi, “kötü bir koca, veya sarhoşun teki olduğu için bir düşünürün teorilerini gözardı etmek hakkaniyete uygun olmaz... Fikirler, onları kimin ortaya attığıyla değil, bizatihi kendi erdemleri üzerinde ayakta durmalıdırlar.” Dolayısıyla, hayat hikâyeleri hakkında öğrendiğimiz bu ayrıntılar ustalara duyduğumuz saygıyı azaltmıyor. Ama bu ayrıntılardan iki şekilde yararlanıyoruz: Birincisi, bu insanları daha yakından tanıma ve söyledikleri şeyleri hangi ortamlarda neden söylediklerini daha iyi anlama imkânına kavuşuyoruz. İkincisi, kimi güldüren, kimi düşündüren, kimi güldürürken düşündüren bu ayrıntılar sayesinde, iktisadî düşünceye unutulmaz katkılar yapmış bu büyük ustalarla insanî bir iletişim kurabiliyoruz. Anlıyoruz ki onlar da bizim gibi yeryüzünde dolaşan, beşerî problemleri ve zaafı olan, bizim gibi iyi ve kötü huyları, sevinçli ve üzüntülü zamanları, dostları ve düşmanları olan insanlardı; onlar da “içimizden birileri”ydi...

Sayılan bu nedenlerle Skousen’in *Modern İktisadın İnşası* kitabı Türkçeye kazandırılmaya ve İktisadî Düşünceler derslerinde okutulmaya değer bulunmuştur. Bu, mevcut iktisadî düşünce kitaplarının yararsız veya değersiz olduğunu iddia etmek anlamına gelmiyor kuşkusuz. Vurgulanmak istenen, yalnızca, Skousen’in eserinin mevcut Türkçe literatüre çeşitlilik ve zenginlik katacak bir eser olduğu. Kitap iktisadî düşünceyi hikâyesini ölü iktisatçıların birbiri ardına sahne aldığı kuru bir mezarlık senfonisi olmaktan kurtarıp zevkli, renkli ve heyecan verici bir tarih ve düşünce ziyafetine dönüştürme yolunda atılmış önemli bir adım olarak selamlanmaya değer.

Son olarak, kitabın Türk okuyucusunun istifadesine sunulmasında emeği geçen herkese, en başta kitabın ilk orijinal baskısındaki kimi hatalara dikkatini çektiğimizde sorularımıza içtenlikle yanıt veren M. Skousen’e, kitabı Türkçeye kazandırmamızı teklif eden değerli Hocam Atilla Yayla’ya, titiz çevirilerinden ötürü çeviriye birlikte yaptığımız meslektaşlarım Metin Toprak ve Ekrem Erdem’e, metni üslup yönünden uyumlu hâle getirme ve hataları asgarîye indirme konusundaki yardımları için ortak-editör dostum Ömer Demir’e, fotokopi nüshalar üzerinde editörlerin de gözünden kaçmış kimi dizgi yanlışlarına dikkatimizi çeken öğrencilerimize ve yayına hazırlayan Liberte çalışanlarına teşekkürü borç bilirim.

Mustafa Acar

Ankara, 13 Ocak 2003

GİRİŞ

Size bir sır vereyim. İktisatçıların toz gibi yavan, kasvetli kimseler oldukları zannedilir. Bu çok yanlıştır, gerçeğin tam tersidir.

Paul Samuelson (1966: 1408)

Modern iktisat tarihinin, en iyi tarihî romanlara taş çıkartacak hoş bir hikâyesi vardır. Hikâyenin konusu insanın zenginlik ve refah arayışı ile sıradan insanın ihtiyaçlarına en iyi cevap verecek ekonomik modeli bulma uğraşdır.

Ana karakter, İskoç Aydınlanmasının bir çocuğu olan Adam Smith, temsil ettiği felsefe ise kendi kendini düzenleyen doğal özgürlük ve rekabet sistemidir. Kahramanımız iktisat tarihinin 200 yıllık macerasında anlatılmamış zaferler ve trajediler yaşamıştır. Zaman zaman muhaliflerinin saldırıları sonucu nefesi tükenmiş gibi görünmektedir. Ancak, öyle anlaşılmalıdır ki, dokuz canlıdır ve daima kendini toparlamayı başarmaktadır.

KISA BİR ÖZET

Hikâyenin konusu 1776'da, Londralı bir yayıncının Adam Smith'in tüm dünyada yankı bulan, bir entellektüel darbe niteliğindeki abidevi eseri *Milletlerin Zenginliği*'ni yayımlamasıyla dramatik bir şekilde başlamaktadır. Smith'in o büyüleyici doğal özgürlük ve görünmez el felsefesi, endüstri devrimi ve siyasî özgürlük sahneye çıkarken süratle modern iktisadın merkezi hâline gelmiş ve izleyen 200 yıl boyunca yeni bir zenginlik ve ekonomik büyüme çağı yaratmıştır. Aydınlanmacı İskoç refah modeli, J. B. Say ve Bastiat yoluyla Fransa'ya, Thomas Jefferson yoluyla Amerika'ya ve Batı dünyasının geri kalan kısımlarına hızla yayılmıştır.

Bununla birlikte Adam Smith'in iyimser dünyası, Robert Malthus ve David Ricardo (geçimlik ücretlerin tunç kanunu ve çalışan sınıfın daimî sefaleti gibi kasvetli doktrinleri öne sürmüş iki ciddi bilim adamı) tarafından hemen eleştirilmiştir. Bu kötümserleri, ütopyacı toplumculuğun popüleritesinin zirvesine eriştiği sırada, özgürlük ile sosyalizm arasında gidip gelen John Stuart Mill'in ortaya çıkması izlemiştir. Daha sonra, 19. yy. endüstri devriminin ortasında sömürü ve sanayi

işçilerinin yabancılaşması gibi sözlerle Karl Marx aniden sahneye fırlamış ve iktisadi yeni bir karanlık çağa itmiştir. İzleyen yüzyılda Smithgil kapitalizmin karşılaşacağı en büyük meydan okuma, sosyalizmin yükselişidir.

MARJİNAL DEVRİM

Allah'tan, sosyal mühendisliğin karanlık güçlerine karşı çıkacak yeni bir ışık belirmiş ve bu “marjinal” devrim, hikâyemizin ana karakterine (Adam Smith'in görünmez el modeli) yeniden hayat vermiştir. Söz konusu ışık 1870'lerin başlarında üç kaynaktan gelmiştir: Avusturya'da Karl Menger, İsviçre'de Léon Walras ve İngiltere'de William Stanley Jevons. Menger'in bir meslektaşı olan Eugen Böhm-Bawerk, emek değer ve sömürü kuramına karşı devasa bir eleştiriyle Marx'a yüklenen ilk iktisatçı olurken, İngiltere'de Alfred Marshall, Amerika Birleşik Devletleri'nde Frank Taussig ve Irving Fisher'in ders kitapları yoluyla Smithgil modern iktisat modeli yeniden inşa edilmiştir. Yeniden ayakları üzerinde doğrulan model, büyüyen sosyalist hareket üzerinde etkili bir karşı saldırı meydana getirebilmiş, böylece, bilimsel iktisat rüştüne ermiştir.

Bu arada, 19. yüzyılın sonları, büyük işletmeler ve Carnegie ve Rockefeller gibi dev tröstlerin çağı oldu. Alman sosyolog Max Weber kapitalizmin “demir kafesi”nden ve dinî kökenlerinden bahsederken, Thorstein Veblen gibi kurumcular, gösterişçi tüketim ve tekel gücü konusundaki uyarılarıyla kendi menfaatinden başka bir şey düşünmeyen alaycı kalabalıklara dikkat çekiyordu.

KEYNES VE BÜYÜK BUNALIM

Ancak, Adam Smith'in serbest piyasa kapitalizminin dünyasına yönelik en büyük hasar, 1929 çöküşü ve 1930'lardaki büyük bunalımla geldi. Neoklâsik iktisatçılar, arz ve talebin nüanslarını kavramış, ancak mikro ekonomi ile makro ekonomi arasındaki hayatî bağlantı olan “para aygıtı”nın sınırlarını kavramakta başarısız olmuşlardı. Büyük Yale Profesörü Irving Fisher, 20. yüzyılın başlarında mikro ve makro arasındaki kayıp halkayı ortaya çıkarmak için cesur adımlar attı ve Avusturyalı Ludwig von Mises, İsveçli Knut Wicksell'in muhteşem çalışmasına dayanarak nihayet *Para ve Kredi Kuramı*'nda bu boşluğu doldurdu. Fakat Mises-Wicksell'in kuramları akademik camiada da devlet mahfillerinde de pek taraftar bulmadı ve 1930 başlarında bankalar çöktü, işletmeler iflâs etti, milyonlarca işçi geçimlik bir iş için dilenir hâle geldi, devletler de on yıl süren bu finansal kâbusu sona erdirmek için büyük mücadeleler verdi.

Bu durumda kapitalizmi kim kurtarabilirdi? Laissez faire politikalarını savunan klâsik iktisatçılar ile eski düzeni devrim yoluyla yıkmak isteyen Marksistler ve sosyalistler arasında bir ateş hattı çekilmişti. Sözkonusu global entellektüel çatışmanın tam ortasında John Maynard Keynes kurtarıcı iktisatçı olarak ortaya çıktı. Cambridge'li üstad kapitalist sistemde mündemiç “finansal istikrarsızlık hi-

potezi”ne dayanan yeni ve karmaşık bir model geliştirdi. Bu “yeni iktisat” piyasa ekonomisini istikrara kavuşturmak için parasal ve malî alanlarda devlet müdahalesi öngörüyordu. Yine de baş rakibi Marksizmin aksine Keynesyen model, millileştirmeyi veya arz ve talebin mikro düzeyde kontrolünü öngör-müyordu. Tüketici talebi, açık finansman, artan oranlı vergiler ve devlet emriyle yaratılan paraya (fiat money) ilişkin Keynesyen reçete, ekonomik durgunluk ve işsizlik dönemlerinde kullanılırken; tasarruf, denk bütçe, düşük vergiler ve altın standardına ilişkin klâsik model, tam istihdam dönemlerine postalandı. Bu, ideal uzlaşma olarak görülüyordu ve çok geçmeden üniversite hocaları, başları MIT’den eski tüfek Paul Samuelson’ın yazdığı popüler bir yeni ders kitabına gömülmüş vaziyette, öğrencilerine tuhaf bazı yeni araçlar öğretiyorlardı —çarpan, marjinal tüketim eğilimi, tasarruf paradoksu, toplam talep ve C+I+G. Keynesyen iktisat, makro ekonomik teorileştirme ile matematiksel modelleme arasındaki yüksek gelgiti yansıtıyordu.

PİYASA EKONOMİSİNE GERİ DÖNÜŞ

Hikâyemizin son bölümü II. Dünya Savaşı’ndan sonra başlıyor. Chicago’lu Milton Friedman’ın öncülük ettiği parasalci karşı devrim sayesinde iktisatçılar, hükümetlerin makro politikalarının istikrarsızlığı üzerinde daha fazla yoğunlaşmaya başladılar. Friedman, soyut model kurmadan ziyade empirik çalışmaya dayanarak, bir devlet kurumu olan Federal Reserve’in Büyük Bunalımın doğmasında nasıl anahtar bir rol oynadığını gösterdi. İstikrarlı bir para politikasının benimsenmesi suretiyle Adam Smith’in kendi kendini düzenleyen piyasa ekonomisi bir kez daha canlanabiliyordu. Chicago Okulu, klâsik iktisada dönüşün ve teoriyi desteklemek için empirik kanıtı olan ihtiyacın gündeme gelmesinin ardındaki itici güç oldu. Çok geçmeden öteki serbest piyasa ekonomisi okulları —arz yanlı iktisat, rasyonel beklentiler ve Avusturya İktisat Okulu— Keynesyen yapıya meydan okudular.

Piyananın zaferi 1990’ların başlarında Sovyet ekonomik sisteminin çökmesiyle zirveye erişti. Avusturyalı iktisatçılar Ludwig von Mises ve Friedrich Hayek’in, sosyalist merkezî plânlamanın akıbetine ilişkin yıllar öncesinden yaptıkları tahminler işte şimdi gerçekleşmişti. Sosyalist paradigmanın bu şekildeki başarısızlığı, gelişmekte olan dünyada yeni bir serbest ticaret, denasyonalizasyon* ve özelleştirme çağını başlatmış oldu.

Her ne kadar finansal krizler, belirsizlik ve küreselleşmenin ortasında, izlenmesi gereken doğru ekonomik politikaların ne olduğu konusundaki kavga sürse de, modern iktisatla ilgili hikâyemiz burada iyimser bir notla sona eriyor.

* Denasyonalizasyon (denationalization): Devlet mülkiyetine alınmış olan firmaları sahiplerine geri verme, işletmeler üzerindeki kamu mülkiyetine son verme. (Ed.)

Fakat bunlar yalnızca küçük çaplı kapışmalar, büyük boyutlu bir savaş değil. Birçok bakımdan modern iktisadın bu son bölümü laissez faire ile sosyalist müdahalecilik paradigmaları arasındaki uzun mücadelenin sonunu haber vermekte ve yeni bir bin yıla girerken Adam Smith'in dizginlenemez kapitalizmi, mücadeleyi kazanıyor görünmektedir.

TUHAF VE İHTİRASLI HAYAT

Hikâyemiz yalnızca çatışan fikirlerin çetelesini tutmaktan ibaret değildir. Aynı zamanda aylak hayalperestler, akademik yazbozcular, ara sıra ortaya çıkan şarlatanlar ve otorite sahibi çılgınların da son derece ilginç hikâyesidir. İktisatçıların hayatları çoğu kez en meşhur adamlarınki kadar heyecan verici, sıradışı, hatta acayıptır. İzleyen sayfalarda aşağıdaki hikâyeleri bulacaksınız:

- Ölmeden önce elbiselerini ve sonra da çalışmalarını yakmış bir ahlâk felsefesi profesörü;
- II. Dünya Savaşı sırasında Sovyetler Birliği için gizli ajanlık yapmış olması muhtemel bir Cambridge iktisatçısı;
- Geliri Avrupa'da en yüksek yüzde 5'lik dilime girdiği hâlde, sürekli para dilenmiş ve borsada çılgınca spekülasyon yapmış bir devrimci;
- İnsanların el aýalarına, arkadaşlarının ellerinden yapılmış maketlere sahip olacak kadar düşkün bir hükümet danışmanı;
- 1929 borsa krizinde her şeyini kaybetmiş bir mülti-milyoner;
- Hizmetçisi tarafından öldürülmüş bir zengin iktisatçı;
- Mumyılanmış cesedinin University College of London'da sergilenmesini talep etmiş bir faydacı düşünür;
- II. Dünya Savaşı'nın finansmanı için gelir vergisi kesintisini icat etmiş bir serbest piyasa savunucusu;
- Yedi kızı olmasına rağmen tüm servetini tek oğluna bırakmış bir mülti-milyoner borsa aracısı;
- Meryem Ana'ya hakaretten iki ay hapisanede yatmış bir iktisatçı;
- Üç yaşında Yunanca öğrenmiş, yirmisinde de kafayı oynatmış bir filozof;
- Kendisini İtalyan diktatörü Mussolini'nin gayriresmî danışmanı olarak hayal etmiş bir iktisatçı;
- Viyana sokaklarında iki fahişeyle gösteri yürüyüşüne katılmış, daha sonra Amerikan İktisat Cemiyeti'nin başkanı olmuş meşhur bir maliye bakanı;

- Telefon kullanmayı, yatağını yapmayı, bulaşık yıkamayı ve elbiselerini temizlemeyi reddeden ve de yaptıkları çalışmaya bakmadan tüm öğrencilerine aynı notu veren bir Amerikalı iktisatçı;
- Yazılarında kararlılıkla hiçbir grafik veya şekil kullanmamış, elliyece yaşına kadar da evlenmediği tescilli bir Avrupalı profesör.

Akademik iktisatçıların acayip dünyasına hoş geldiniz!

İktisatçıların niye yalnızca fikirlerini değil, aynı zamanda hayat öykülerini de araştıralım? Kötü bir koca veya sarhoşun teki olduğu için bir düşünürün teorilerini göz ardı etmek, hakkaniyete uygun olmaz. Karl Marx'ın hayatını sitem dolu bulabiliriz, fakat bu onun yabancılaşma ve sömürü teorilerinin yanlış olduğu anlamına gelir mi? Fikirler, onları kimin ortaya attığıyla değil, bizzat kendi erdemleri üzerinde ayakta durmalıdırlar. Buna rağmen kahramanlarımızın ve kötü adamlarımızın yapıp ettiklerini sadece felsefelerini kanıtlamak veya yanlışlamak için değil, fakat kendilerini ve söyledikleri şeyleri neden söylediklerini daha iyi anlamak için araştırıyor ve değerlendiriyoruz.

İktisadî düşünceler tarihi normalde bu şekilde öğretilmez, öyleyse bu kitap normal bir tarih kitabı değil. İhtenlikle söylemek gerekirse, bu kitap, Adam Smith'ten Karl Marx'a, John Maynard Keynes'ten Milton Friedman'a kadar meşhur iktisatçıların, teorileri ve hayat öykülerinin patavatsız, heyecanlı, bazen nükteli ve sıklıkla da oldukça indî yorumlar içeren bir izahıdır.

Kitaba okuyucunun ilgisini çekmek için birçok yan malzeme ekledim, ki bunlar arasında fotoğraflar, diyagramlar, kutu içi yorumlar ve hatta değişik bölümler için iyi gidecek klâsik müzik seçkileri bile var.

YENİ BİR TARİHE OLAN İHTİYAÇ

Ne var ki bu kitap, biyografik skeçler ve radikal düşünceler koleksiyonundan ibaret değildir. Bu kitabı biraz da bir hüsranın sonucu yazdım. Bir lisans öğrencisi olarak aldığım en hayal kırıklığına uğrattıcı derslerden biri iktisadî düşünceler tarihi idi. Ders sıkıcı, ders kitabı yavandı, iktisatçıların hayatları da hiç ilginç görünmüyordu. Dersi aldıktan sonra iktisatçıların (söylediklerini) herhangi bir anlam ifade edip etmedikleri konusunda en çalışkan öğrencilerin bile kafaları karıştıktı. Durum kesinlikle Paul Samuelson'ın bu bölümün başında yapılan alıntıda iddia ettiği gibi değildi. Açıkça, ekonominin nasıl işlediği ve refahı sağlamak için devletin hangi politikaları izlemesi gerektiği konusunda bir mutabakat yoktu. Tipik bir şekilde, iktisat öğrencilerine, teorilerinin doğruluğunu ve bunların birbiriyle irtibatını belirlemeye yönelik bir çaba olmaksızın, çok sayıda düşünce okulu —neoklâsik, Keynezyen, parasalcı, Avusturyalı, arz yanlı, kurumcu, Marksist— tanıtılıyordu. Kısaca biz öğrenciler ortada, şaşkın bir vaziyette, bırakılıyorduk.

Öğrencilerin çoğu, “sözde ders”le, ve de konuyu çok az bilip sonuçta “ap-talca, tuhaf, ya da saçma” şeyler söyleyen profesörlerle alay eden, modern iktisadın kurucusu Adam Smith’le herhâlde aynı fikirdedirler. *Milletlerin Zenginliği*’nde Smith şöyle der: “Öğrencilerinden daha büyük bir kısmının derslerine lâıyk olduğunu gözlemlemek, yahut da açık ihmal, küçümseme ve alay işaretleriyle onlara hizmet etmek (profesör için) nahoş bir şey olsa gerektir” (1965 [1776]: 720).

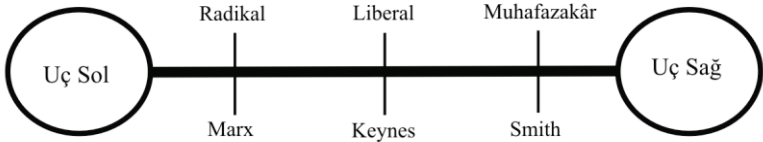
İktisat mesleği neden böylesi bir kafa karıştırma eğilimiyle malûldür?

Bunun temel nedeni, iktisadın hikâyesinin geleneksel olarak, rasgele ve kopuk bir tarzda anlatılmasıdır. Bir anlamda bu anlatılan doğru dürüst bir hikâye bile değildir. Konusu, senaryosu ve de tek bir kahramanı yoktur. Tarih sayfaları üzerinde birbiri ardı sıra iktisatçıların hayatları ve katkıları anlatılır, hepsi o kadar. Her biri izole vaziyette, kendi başına bir hâlde durur. Bugünkü iktisadî düşünce tarihi kitapları, öğrencinin bir akademik yazbozcunun ne zaman doğru ve dar patikayı terk ettiğini anlamasını sağlayacak tutarlı bir bakış açısı ve hakikate ilişkin bir nirengi noktasından yoksundurlar.

Benim yaklaşımım farklı. Bu yaklaşım, modern iktisat denen bir yeni bilimin nasıl inşa edildiğini anlatmaktır —başlık bundan dolayı *Modern İktisadın İnşası* olarak konmuştur. Bu binanın mimarı Adam Smith’tir. Seçtiği model olan “doğal özgürlük sistemi”nin temeli, *Milletlerin Zenginliği*’nde atılmıştır. Başlatıldığı çalışma hiçbir şekilde mükemmel değildir ve zaman zaman çok ciddi şekilde yeniden modellenmeye ihtiyaç duymuştur. Ama temeli sağlamdır.

İzleyen her bir bölümde, her bir önemli konunun Smith’in modern iktisat denen kompleksine nasıl ekleme veya çıkarma yaptığını göstermeye çalışıyorum. Birçokları, meselâ Menger, Marshall ve Friedman, temeli sağlamlaştırmış, gerektiği zaman modeli yenilemiş ve yeni odalar eklemiştir. Bazıları, örneğin Veblen ve Galbraith, kenarda durup küçümseyen bir edayla yapılan binayı gösteren alaycılardır. Keynes gibi başka bazıları ise, yarısına kadar tamamlanmış binayı yeniden inşa etmeye çalışmışlardır. Nihayet, binayı yıkıp her şeyi sil baştan yapmak isteyen Marx gibi radikaller vardır. İnşaati eleştirenlerin saldırıları boşa gitmemiştir. Onların saldırıları modern neoklâsik iktisadın kurucularını, dayandıkları temelleri gözden geçirmeye ve yeni plânlar üzerinde çalışmaya zorlamıştır. Sonuç daha yeni, daha iyi ve güçlükleri aşma yeteneği olan bir iktisattır.

Nihayet yirmibirinci yüzyıla girerken bina bitmek üzeredir. Mükemmel bir yapı değildir, yapılacak daha epey iş vardır, ancak şu ana kadar ortaya konan şey de hayranlık vericidir. Dünyanın dört bir yanından milyonlarca kişi Adam Smith’in inşa ettiği yapı olan neoklâsik iktisadî analizin gücünü hissetmiştir. Esasında iktisat birçok başka disiplini de etkilemiştir —tarih, hukuk, siyaset ve finans bunlardan yalnızca birkaçıdır— ki, eleştirmenler artık onu “kasvetli” bilim değil, “emperyal” bilim olarak nitelendirmektedirler (bkz. Bölüm 17).

Şekil A. Rekabet Hâlindeki İktisat Teorilerine Sarkaç Yaklaşımı
Kaynak: Maier and White (1998: 42). McGraw-Hill'in izniyle basılmıştır.

SARKAÇA KARŞI TOTEM DİREĞİ TARİHİ: HANGİSİ DAHA İYİ?

Tarihsel olarak iktisatçıların hayat öyküleri ve fikirlerini yazmada iki yaklaşım kullanılmıştır: Sarkaç ve totem direği.

Sarkaç formülünde tarihçi, her bir iktisatçıyı aşırı soldan aşırı sağa uzanan bir siyasi yelpaze boyunca kategorize eder. İktisat biliminin tarihi, sözkonusu iktisatçıya veya zamana göre bir aşırı uç ile diğeri arasında gidip gelebilir veya ortada bir yerde durabilir. Şekil A'daki diyagram hâlen mevcut bir iktisadi düşünce tarihinden alınmış olup, sarkaç yaklaşımını göstermektedir.

Sarkaç yaklaşımının sorunu, Karl Marx ile Adam Smith'i birbirinin simetrisi olarak göstermesidir; bu durumda her iki iktisatçı da buldukları pozisyonda "aşırı" olarak görülmektedir. Bunun ima ettiği şey, sözkonusu pozisyonlardan hiçbirinin makul olmadığıdır. Buna göre John Maynard Keynes'in işgal ettiği yer "ılımlı", vasat, daha dengeli ve ideal bir pozisyon olarak ortaya çıkmaktadır. Sarkaç, sürtünme sonucu, eninde sonunda ortada, iki aşırı uç arasında dengeye gelecektir. Ama, acaba, tutulabilecek en iyi yol bu mudur?

Ben yukarıdan aşağı veya "totem direği" olarak nitelendirebileceğim daha cesur bir alternatifini tercih ediyorum. Kızılderili folkloründe en çok sevilen şefler totem direğinin tepesine, önemli ama daha az tutulan şefler ise daha aşağıya yerleştirilir. Eğer amaç hangi iktisatçının iktisadi özgürlük ve (yükselen yaşama standardı anlamında) en hızlı iktisadi büyümeyi maksimize ettiğini keşfetmekse, bu kriteri sağlayan iktisatçının totem direğinin tepesine yerleştirilmesi gerekir. Daha az özgürlüğü savunan ve önerdikleri politikalar daha yavaş büyümeye yol açmış olan ötekilerse, tepedeki adamın daha altına yerleştirilmelidir. İktisatçıları bir sarkaç ya da spektrum üzerinde yatay olarak karşılaştırmak yerine, onları sözkonusu özgürlük ve büyüme ölçütüne göre yukarıdan aşağıya sıralamak gerekir.

Bu totem direği yapısını kullanarak diyagramı yeniden formüle edeceğim (bkz. Şekil B).

**Şekil B. Totem Direği Yaklaşımı:
İktisadî Özgürlük ve Büyüme Kriterine Göre Üç İktisatçının
(Smith, Keynes, Marx) Sıralanması**

Adam Smith, bireylerin ve firmaların mikro ekonomik davranışlarında maksimum iktisadî özgürlüğü ve makro ekonomik düzeyde minimum devlet müdahalesini savunuyordu. Smith'in laissez-faire kapitalizmi vizyonunu en iyi benimsemiş olan ülkeler en yüksek yaşama standardına eriştiler. Listede bir sonraki isim John Maynard Keynes'tir. Bireysel özgürlüğü destekliyor, ancak çoğunlukla makro ekonomik müdahaleyi ve yatırımın millileştirilmesini savunuyordu. Onun büyük-devlet formülü, daha istikrarlı olsa da, daha yavaş büyümeye imkân verdi. Totem direğinde en aşağıda yer alan isim ise hem mikro hem de makro düzeyde kumanda ekonomilerini savunmuş olan Karl Marx'tır. Tarihsel olarak merkezden plânlı sosyalist rejimler piyasa ekonomilerinin performansının çok gerisinde kaldılar.

Bu kitapta sergilediğim düşünce çok az okuyucuya sürpriz gelecektir. İktisatçılar arasında yaptığım sıralama konusunda bana katılmayabilirsiniz, ama totem direği yaklaşımında tutarlı olmaya çalıştım.

YENİ BİYOGRAFİLER İKTİSADIN HİKÂYESİNİ DAHA DA GELİŞTİRİYOR

Son zamanlarda yayımlanmış olan bazı muhteşem biyografiler, iktisadın hikâyesini büyük ölçüde iyileştirmiş durumda. Son zamanlara kadar hakkında birçok biyografi yazılmış tek kişi Karl Marx'tı. Esasen Marx'ın hayatı üzerine ortaya konmuş olan malzeme, hakkında en çok yazı yazılmış öteki kimselere meydan okuyacak denli kabarık, belki de ezici miktardadır. Hatta kızı Eleanor hakkında bile ayrıntılı biyografiler mevcuttur. Buna karşılık, [bugüne kadar] Adam Smith, Alfred Marshall, Irving Fisher ve diğer önemli iktisatçıların hayatlarıyla ilgili çok az yazılı

ayrıntı bulmak mümkündü. Artık bu durum değişiyor, yavaş yavaş ama kararlı bir şekilde. Yeni biyografiler her yanı didik didik edip, yayımlanmamış elyazmalarını ve özel mektuplaşmaları araştırıyor ve şayet hayatta iseler çağdaşlarıyla röportaj yapıyorlar. Şu çalışmalar biyografinin geleceğine damga vurur niteliktedir: Robert Skidelsky'nin *John Maynard Keynes*'i (1992), Richard Swedberg'in *Schumpeter*'i (1991), Robert Loring Allen'in *Irving Fisher*'i (1993), Peter Groenwegen'in *A Soaring Eagle*'i (1995) ve William Stafford'un *John Stuart Mill*'i (1998). İnşallah gelecekte derinlikli daha başka biyografiler de yayımlanır.

SADECE BATI İKTİSADI MI?

İktisat tarihi üzerine verdiğim dersten sonra öğrencilerimden biri sordu, "Batı'nın dışında hiç meşhur bir iktisatçı var mı?" İktisadî düşünce tarihine geleneksel olarak Batılıların hâkim olduğunu, hatta alanın onların tekelinde bulunduğunu isabetle teşhis etmişti. Bu taraflılığın iki gerekçesi var. İlki, ekonomik ilerleme endüstri devrimiyle Batıda başladı. İkincisi, yirminci yüzyılda Asya, Afrika ve Lâtin Amerika'da iktisadî düşüncenin büyük bölümünü Batı tipi iktisat yönlendirdi. Japonya, Hindistan veya Arjantin'de modern iktisat tarihi üzerine herhangi bir kitabı alın, Smith, Keynes ve Marx'ın hâkim etkisini hemen göreceksiniz.

Çağlar boyunca Batı dışı iktisat da yeşermiştir, ancak bu iktisadın hemen hiçbir şekilde maddî ilerleme ile bir irtibatı kurulmamıştır. Max Weber bu olguyu dünya çapında tanınan iktisat ve din konulu çalışmasında gözlemlemiştir. E. F. Schumacher (1973) *Küçük Güzeldir* adlı ünlü eserinde "Budist İktisat" başlıklı meşhur bir bölüme yer vermiştir. Birçok yönüyle, Schumacher'in Budist iktisadını yüceltme gerekçeleri, maddî refah yaratmada neden başarısız kaldığını da açıklamaktadır. Schumacher'e göre geleneksel Budizm emekten tasarruf sağlayan makine kullanımını, montaj hattı üretimini, büyük ölçekli çokuluslu şirketleri, dış ticareti ve tüketici toplumunu reddetmektedir (Schumacher 1973: 44-51).

Tabii ki, Batılı olmayan birçok parlak iktisatçı bulunmaktadır ve Asya büyüdükçe onların prestiji de büyümektedir. Amartya Sen (Hindistan) ve Michio Morshima (Japonya) bunun başlıca iki örneğidir. Robert Ozaki'nin *Beşeri Kapitalizm* (1991)'i Batı'nın Doğu'dan nasıl daha iyi iş-işgücü yönetimi ilişkileri öğrenebileceğini açıklamaktadır. Ancak, tek ciltlik bir eserde esas itibariyle modern iktisadın inşasında rol almış başlıca hareket ettiriciler ve sarsıcılar üzerinde odaklaşmak gerekir.

BU KİTABI YAZMAK NEREDEN ÇIKTI?

Serüvenimize başlamadan önce size bu kitaba ilişkin bir hikâye anlatayım. 1980 yılında liberteryen iktisatçı Murray N. Rothbard'dan Robert Heilbroner'ın *Dünyevî Düşünürler* (1999) adlı eserine bir alternatif yazmasını istedim. Heilbroner'ın küçük tarih kitabı iyi yazılmıştı ve hemen meşhur oldu (4 milyondan fazla sattı), ancak içerik ve bağlam açısından tatmin edici olmaktan uzaktı. Tarafgirliğini yan-

sıtır biçimde Heilbroner sosyalistler, Marksistler ve Keynesyenler üzerinde çok fazla odaklanmış, Adam Smith'in takipçileri olan serbest piyasa okullarına daha az yer vermişti. Örneğin, Heilbroner esas itibarıyla Say ve Bastiat'ın Fransız laissez faire okulunu, Irving Fisher ve Milton Friedman'ın parasalcı okulunu ve Mises ve Hayek'in Avusturya okulunu ihmal etmişti. Serbest piyasa taraftarları, iktisat biliminin tarihine daha dengeli bir yaklaşım için feryat ediyorlardı.

Rothbard 20.000 dolarlık bir avans da içeren teklifimi seve seve kabul etti. Sözleşmemizde birçok özel şarta da yer vermiştim: Kitap genel kamuoyuna (iktisatçılara ve sokaktaki adama) hitap etmeliydi. Heilbroner'ın kitabı gibi, Adam Smith'le başlayıp modern zamanlarla biten, yaklaşık 12 bölümden oluşmalıydı. Yayımlanmış hâliyle 300 sayfayı aşmamalıydı. Nihayet elyazması nüsha bir yıl içinde bitmeliydi.

Rothbard da, ben de sözleşmeyi imzaladık.

Bir yıl geçti. İki yıl. Üç yıl. Bitmiş elyazması nüsha ortada yok. 300 sayfa yok. Sokaktaki adamın anlayacağı dil yok. Adam Smith yok. Ha, Rothbard güzel güzel yazıyordu da, yazdığı şey genel kamuoyu için 300 sayfalık bir kitap değildi. Yazdığı şey biz meslekten iktisatçıların Schumpeter tipi kitap dedikleri bir şeydi: profesyoneller ve üst düzey iktisat öğrencileri için ciltlerce kalınlıkta ve ağır bir iktisadî düşünce tarihi. 1940'larda, yerleşmiş geleneklere, inanç veya kurumlara karşı çıkan aykırı bir tip olan Harvard profesörü Joseph Schumpeter, yayımlandığında 1260 sayfaya ulaşmış olan o kalın *History of Economic Analysis* (İktisadî Analiz Tarihi) kitabını yazdı. Rothbard'ın emek ürünü çalışması da Yunanlılar ve Aristo'nun müphem yazmalarıyla başlıyor, yavaş yavaş Katolik Pederler ve Aydınlanmaya uzanıyor, nihayet 16. bölümde şöhretli Adam Smith'e gelebiliyordu. Murray Rothbard'a aykırı bir iktisatçı ve radikal tarihçi olarak saygım büyüktü, ama yazdığı şeyin benim pazarlık ettiğim şey olmadığını görüyordum. Avansının tamamını hiçbir zaman alamadı. Yıllar sonra ikide bir "Marx'a gelebildin mi?" sorusunu sormaktan bıkınca, Rothbard'a 1944'te *Harvard Crimson*'la yapılan bir röportajda Joseph Schumpeter'ın söylemiş olduğu bir sözün bir kopyasını gönderdim: "Araştırma programım gittikçe uzamakta, hayatımsa kısalmakta. *History of Economic Analysis* kitabım ayak sürümekte, bense dökülün saçlarımın peşinden gitmekteyim" (Swedberg 1991: 167). Bu bana Rothbard'ın ayak sürümesi hikâyesini hatırlattı.

Onbeş yıl sonra (!)—1995—Edward Elgar (besteci değil, yayımcı olan) tarih kitabının, *Economic Thought Before Adam Smith* (Adam Smith'ten Önce İktisadî Düşünce) (556 sayfa) ve *Classical Economics* (Klasik İktisat) (528 sayfa) başlıklarını taşıyan ilk iki cildini yayımladı. Rothbard'ın ikinci cildi Marx'la ilgili bölümle sona eriyordu. Rothbard'ın sürükleyici ve çoğunlukla eleştirel görüşlerini okumaktan memnuniyet duydum, yazdıklarının çoğunda da (Adam Smith'le

ilgili olumsuz değerlendirmesi kesinlikle hariç olmak üzere) kendisine katılıyorum. Ama üstlendiği işi asla bitirmedi.

Dostlarıma sık sık Rothbard'ın Schumpetergil bir eser yazmakta olduğunu söyleyip durdum, ki bu aynı zamanda, 'çalışması o kadar zaman alıyor ki, bitirmeden ölmesi ihtimal dahilinde' demek oluyordu. 1950'de Schumpeter'in ölümünden sonra sadık karısı Elizabeth hemen hemen bitmiş elyazmasını yayıma hazır hâle getirmeye uğraşmış, fakat bu işi bitirmeden o da ölmüştü. Dolayısıyla elyazması ancak Harvardlı meslektaşları tarafından yayıma hazır hâle getirilebilmişti.

Ne yazık ki sözkonusu endişem kehanete dönüştü. Rothbard Ocak 1995'te, iki ciltlik çalışmasının ilk nüshalarının yayımlanmasından sadece birkaç hafta önce, New York City'de kalp krizi sonucu, 65 yaşında aniden öldü. Plânlanan diğer iki ciltle hiç uğraşmadı.

Modern İktisadın İnşasını yazmaya beni teşvik eden dürtülerden biri Murray Rothbard'dan yazmasını istediğim çerçevede bir şeyler yayımlamak isteği oldu. İşte elinizde, yirmi yıl sonra.

REFERANSLAR

- Allen, Robert Loring, 1993, *Irving Fisher: A Biography*, Cambridge: Blackwell.
- Groenewegan, Peter, 1995, *A Soaring Eagle: Alfred Marshall 1824-1924*, Cheltenham: Edward Elgar.
- Heilbroner, Robert L., 1999, *The Wordly Philosophers*, 7. Baskı, New York: Simon and Schuster.
- Ozaki, Robert, 1991, *Human Capitalism*, New York: Kodansa International.
- Maier, Mark ve White, Steven, 1998, *The First Chapter: Foundations of Economic History and the History of Economic Thought*, 3. Baskı, New York: McGraw Hill.
- Samuelson, Paul A., 1966, *Collected Scientific Papers of Paul A. Samuelson*, vol. 2, Cambridge, MA: MIT Press.
- Schumacher, E. F., 1973, *Small is Beautiful*, London: Penguin.
- Skidelsky, Robert, 1992, *John Maynard Keynes: Economist as Savior, 1920-1937*, London: Macmillan.
- Smith, Adam, 1965 [1776], *The Wealth of Nations*, New York: Modern Library.
- Stafford, William, 1998, *John Stuart Mill*, London: Macmillan.
- Swedberg, Richard, 1991, *Schumpeter: A Biography*, Princeton, NJ: Princeton University Press.

HERŞEY ADAM'LA BAŞLADI*

*Adam Smith kendi zamanında bir radikal ve devrimciydi —
aynen zamanımızda biz laissez faire'i savunanlar gibi.*

Milton Friedman (Glahe 1978: 7)

Modern iktisadın hikâyesi 1776'da başladı.

Bu meşhur tarihin öncesinde, pratikte her insanın her sabah uyandığında kendine dert edindiği geçim derdi ile ilgili kayda değer bir çalışma yayımlanmadan, yazılı tarihin tam altı bin yılı geride kalmıştı. Yüzyıllar hatta binyıllar boyunca, Roma döneminden Karanlık Çağlara ve Rönesansa kadar insanoğlu alnının teriyle, çoğu zaman sadece ölmeyecek kadar kazanarak hayatta kalma mücadelesi verdi. Sürekli olarak erken ölüm, hastalık, açlık, savaş ve kıt kanaat geçimlik ücretlerle boğuşup durdu. Yalnızca şanslı bir azınlığın —temelde idareciler ve aristokratlar— mutlu bir hayatı oldu. Sıradan insan için çağlar boyunca çok az şey değişmişti. Kişi başına reel ücretler yıllarca, onyıllarca hep aynı kaldı. Onsekizinci yüzyılda, ortalama insan ömrü kırk yılı bile aşmazken, İngiliz yazar Thomas Hobbes insan hayatını isabetli bir şekilde “yalnız, yoksul, pis, yabanî ve kısa” olarak nitelendiriyordu (1996 [1651]: 84).

İLHAMLI BİR YIL, 1776

Böylece, umutlar ve yükselen beklentilerin ilk kez, sıradan çalışanları da kapsamına alacak biçimde genişlediği 1776 yılına gelindi. Fransızların *Page des lumieres* dedikleri, Aydınlanma olarak bilinen çağdı. Tarihte ilk kez işçilerin

* Bu bölüm için seçilen müzik: Aaron Copland, “Fanfare for the Common Man”

minimum miktarda gıda, barınak ve giyecek edinme umutları doğmuştu. Daha önceleri bir lüks olan çay bile, yaygın bir içecek hâline gelmişti.

Amerika'nın 4 Temmuz'daki Bağımsızlık Deklârasyonu kutlaması 1776'nın birçok önemli olayından biriydi. John Locke'u izleyerek, Thomas Jefferson'un "hayat, hürriyet ve mutluluğu arama" hakkını vazgeçilemez haklar olarak ilân etmesi, sonunda dünyanın en güçlü ekonomisini yaratacak olan gayretli bir milletin hukukî çerçevesini oluşturuyordu, ki bu çerçeve dünyanın dört bir yanındaki ülkelerce örnek alınacak özgürlüğün anayasal temelini sağlayacaktı.

ABİDEVÎ BİR ESER ORTAYA ÇIKIYOR

Bu olayın dört ay öncesinde, en az bunun kadar anıtsal bir çalışma da, Atlantik'in öte yakasında, İngiltere'de yayımlanmıştı. 9 Mart 1776'da Londralı yayıncılar William Strahan ve Thomas Cadell, *Milletlerin Zenginliğinin Doğası ve Nedenlerine Dair Bir İnceleme* (An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations) başlığını taşıyan, 1000 sayfalık, iki ciltlik bir çalışma yayımlamışlardı. Çalışma uzun başlıklı, kalın ve küresel ölçekte etki yaratmaya aday bir kitaptı. Yazarı Glasgow Üniversitesi'nde "ahlâk felsefesi" okutan sessiz, unutkan bir profesör, Dr. Adam Smith idi.

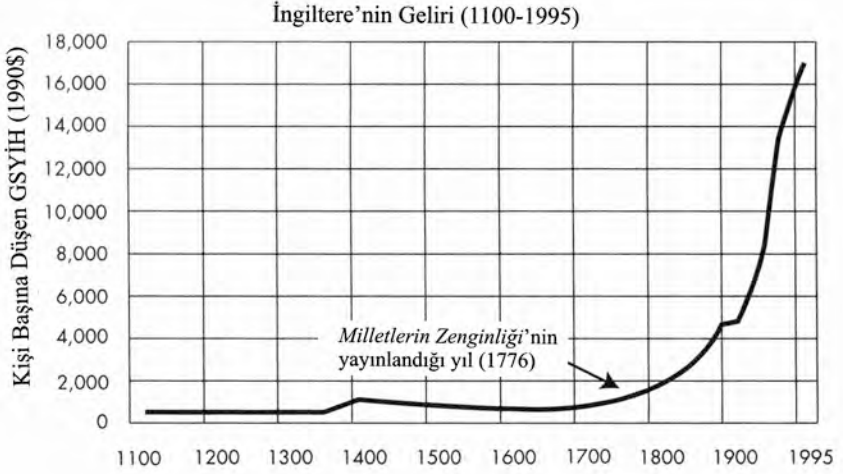
Resim 1.1 Adam Smith'in Hatıra Resmi, 1790

"Ben yalnızca kitaplarımın âşık biriyim."

Glasgow Üniversitesi Kütüphanesinin izniyle basılmıştır.

Milletlerin Zenginliği dünya çapında ses getiren bir entellektüel güllüydü. İskoçyalı bir aydınlanma çocuğu olan Adam Smith, gelecek yüzyıl boyunca vatandaşların ve liderlerin iktisat ve ticaret hakkındaki düşünce ve uygulama yollarını kökten değiştirecek bir evrensel zenginlik ve finansal bağımsızlık for-

mülünü kâğıda dökmüştü. Eser yeni bir dünya vaat ediyordu —sadece altın ve gümüş biriktirmenin ötesine uzanan, zenginlik dolu bir dünya. Üstelik bu yeni dünyayı herkese —yalnızca zenginlere ve iktidar sahiplerine değil, sıradan insana da— vaat ediyordu. *Milletlerin Zenginliği*, çalışan insanı Hobbesgil dünyanın angaryasından kurtaracak bir formül öneriyordu. Kısacası, *Milletlerin Zenginliği*, bir ekonomik bağımsızlık bildirgesiydi.

Şekil 1.1 Reel Kişi Başına Gelirdeki Artış, İngiltere, 1100-1995
Brigham Young Üniversitesi'nden Larry Wimmer'ce hazırlanmıştır.

Bazı zamanlar insanlık tarihinin dönüm noktalarıdır. 1776 tarihi de bunlardan biridir. Bu peygamberî yılda hayatî derecede önemli iki özgürlük ilân edilmiştir: siyasal özgürlük ve serbest girişim. Endüstri devrimini harekete geçirmek için bu iki olgu birlikte işlemiştir. Modern ekonominin 1776'nın hemen ardından başlamış olması bir tesadüf değildir (bkz. Şekil 1.1).

AYDINLANMANIN ÖNEMİ

1776 yılı başka nedenlerle de önemli bir yıldır. Örneğin Edward Gibbon'ın klâsik çalışması *Roma İmparatorluğu'nun Yükseliş ve Çöküşünün Tarihi* (1776-88)'nin ilk cildi bu yıl yayımlanmıştı. Gibbon, dinsel fanatizm, hurafe ve aristokratik iktidara karşı bilime, akla ve ekonomik bireyciliğe büyük bir inançla sarılan on sevizinci yüzyıl aydınlanmasının ileri gelen savunucularından biriydi.

Smith için kişisel bazı nedenlerle de 1776 önemli bir yıldır. En yakın arkadaşı David Hume ölmüştü. Üretken bir filozof olan Hume'un Adam Smith üzerinde büyük etkisi vardı. (Bkz. Bu bölümün eki "Adam'dan Öncekiler.") Smith

DİZİN

- 1848 Devrimi, 65
 ABD Anayasası, 519
 ABD doları, 306
 Adam Smith, vi, vii, viii, xvi, xviii, xix, xx, xxi, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 33, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 54, 55, 56, 63, 64, 70, 73, 74, 76, 84, 91, 93, 100, 101, 102, 103, 104, 108, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 124, 129, 134, 138, 142, 147, 148, 149, 151, 152, 167, 174, 182, 183, 185, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 199, 200, 201, 205, 209, 210, 213, 216, 217, 220, 221, 223, 229, 233, 237, 238, 240, 243, 244, 246, 248, 250, 256, 276, 277, 287, 288, 291, 292, 297, 301, 302, 307, 315, 327, 343, 345, 358, 365, 377, 379, 381, 382, 383, 385, 386, 390, 414, 419, 434, 440, 444, 450, 461, 464, 469, 470, 471, 474, 476, 491, 495, 503, 504, 509, 524, 525, 526, 527, 528, 529
 Adam Smith Enstitüsü, 343, 495
 AEA başkanı, 470
 Ahlâki Duygular Kuramı, 23
 Alchian, Armen, 251
 Alman tarihçi okulu, 197, 204, 261, 266, 300, 306, 350
 Almanya, 27, 115, 129, 140, 159, 160, 190, 191, 201, 204, 207, 208, 240, 266, 268, 282, 293, 295, 296, 299, 300, 329, 331, 333, 349, 366, 373, 374, 381, 401, 424, 448, 481, 485, 505
 Altın standardı, 307, 385, 467, 470
 altın standardı altında, 328, 350, 357
 Altın ve gümüş, 17
 American Economic Review, 45, 71, 98, 125, 186, 187, 268, 274, 323, 324, 416, 417, 435, 436, 437, 449, 465, 475, 477, 486, 498
 Amerika Birleşik Devletleri, 2, 27, 49, 142, 342, 375, 381, 412, 428, 448, 463, 465, 493, 508
 Amerikan Devrimi, 15, 37, 73
 Amerikan Kapitalizmi, 290, 406
 Andelson, Robert V., 274
 anlamı, 15, 18, 22, 56, 58, 89, 298, 405, 463, 485, 501, 502, 517
 Archilochus, 104
 Aristo, 10, 38, 198, 220, 221
 Arrington, 267, 274
 artan oranlı, 3, 69, 135, 172, 237, 369, 383, 421, 464, 506, 518
 artan oranlı vergilendirme, 69, 421
 artık değer kuramı, 168
 arz ve talep, 89, 215, 219, 227, 234, 235, 249, 253, 292, 305, 350, 359, 433, 506, 509, 510, 513, 517
 Arz ve talep, 233, 305
 arz ve talep eğrileri, 249, 359
 Arz-yanlı iktisat, 506, 507
 Aşırı yatırım, 375
 Augustine, 297
 Avusturya iktisat okulu, 197, 300
 Avusturyacı, 198, 207, 208, 269, 328, 329, 337, 339, 356, 357, 360
 Avusturyacı iş çevrimi teorisi, 356
 Ayaklarımızın Altındaki Zemin, 267
 Aydınlanma, 13, 74, 75
 Aylak Sınıfın Teorisi, 278, 279, 280, 282, 284, 287, 289, 290
 azalan verimler yasası, 42, 82, 90, 110, 117, 135
 baba ve koca, 152

- Babson, Roger W., 324
Bağımsızlık Bildirisi, 440
Bairoch, Paul, 124
Bangladeş, 493
Bangs, Robert, 475
Bank of England, 106, 109, 229
Barro, Robert J., 402
Barzun, Jacques, 186
Bastiat, Frederic, 70
başarıları, 482
başarısı, 19, 133, 143, 218, 338, 345, 412, 459, 460, 494, 495, 520
başarısızlığı, 3, 288, 317, 324, 378, 406, 467, 517
başarısızlıkları, 248
Bean, Charles R., 402
Bentham, Jeremy, 146
Berlin Duvarı, 475, 481, 489
Berman, Marshall, 186
Bhagwati, Jagdish, 124
Bilim, 89, 93, 204, 242, 491
bilimcilik, 360
bir Yeni Çağ savunucusu, 374
Blaug, Mark, 70, 124, 186, 251, 324, 402, 434, 475, 527
Blinder, Alan S., 434
Bloomsbury, 372, 375
Blumenberg, Werner, 186
Boaz, David, 146
Bonar, James, 216
Borsa, 105
Boswell, James, 44
Boyes, William, 434
Breit, William, 302, 435, 475, 528
Bretton Woods anlaşması, 381, 386, 523
Bronfenbrenner, Martin, 186
Brookings Enstitüsü, 515
Buchanan ve Tullock, 519
Burke, Edmund, 97
Burns, Arthur F., 274
bürokrasi, 36, 390
Büyük Çöküş, 290
büyüme modeli, 129, 417, 491, 504
Cameron, Rondo, 216
Carlyle, viii, 34, 87, 88, 89, 90, 97, 132, 133, 136, 218, 277, 449
Carlyle, Thomas, 97
Carnegie Uluslararası Barış Vakfı, 261
Cascade Politika Enstitüsü, 515
Cato Enstitüsü, 343
Chamberlain, John, 124
Chamberlin-Robinson rekabet modeli, 242
Chicago geleneği, 451
Cizvitler, 299, 486
Clark, vi, xx, 257, 258, 260, 261, 262, 263, 264, 268, 274, 278, 318, 525, 528
Clark, John Bates, 274
Coase, Ronald, 44, 125, 435
Colander, David, 125, 528
Collins, Robert M., 402
Condition of the Working Class in England, 159, 186
Cox, Michael, 44
çarpan, 3, 44, 75, 178, 368, 397, 398, 405, 418, 423, 426, 443, 463, 502, 504, 506
Çarpan, 413, 467
çarpanı, 40, 418, 421, 450, 463
çelişkileri, 178
Çevrecilik, 522
çıkarların uyumu, 241
Çin, 80, 85, 86, 257, 489, 496, 502
çocukları, 31, 81, 86, 140, 152, 157, 169, 271, 348
Dalomi, Ezra, 146
Darwin, Charles, 97, 251
David Ricardo, vii, 1, 37, 52, 54, 55, 74, 75, 76, 81, 94, 100, 101, 103, 104, 108, 109, 112, 114, 115, 119, 122, 125, 126, 130, 151, 168, 216, 224, 328, 353, 376, 395, 470, 509, 524
de Tocqueville, vii, 49, 61, 62, 63, 240, 254
Deacon, Richard, 402
Denasyonalizasyon, 3
Denby, David, 186
denklik teoremi, 122
Depresyon, 105, 284, 290, 339, 509
Deregülasyon, 506
devlet, xx, xxi, 2, 3, 8, 24, 29, 30, 35, 37, 41, 53, 61, 62, 63, 69, 93, 106, 107, 120, 129, 137, 172, 173, 191, 208, 209, 240, 243, 248, 265, 266, 270, 289, 290, 291, 300, 317, 339, 343, 344, 366, 368, 369, 370, 389, 390, 399, 401, 410, 412, 418, 420, 421, 422, 423, 429, 430, 434, 439, 443, 448, 452, 453, 460, 462, 463, 467, 468, 469, 470, 479, 480, 489, 491, 492, 493, 494, 495, 497, 500, 506, 509, 515, 516, 519, 520, 521, 524

Devlet, 3, 36, 43, 172, 199, 268, 290, 292,
319, 329, 345, 385, 397, 401, 421, 429,
466, 490, 524
devlet sosyalizmi, 399
Devletoglou, Nicos, 70
devrimci, xxi, 4, 25, 128, 145, 146, 148,
150, 154, 157, 159, 160, 165, 167, 172,
174, 179, 185, 197, 199, 223, 224, 235,
328, 331, 367, 368, 372, 383, 411, 494,
504
dış ticaret fazlası, 58
Dış yardım, 493
dışlama etkisi, 122
Diggins, John Patrick, 302
din, xx, 9, 24, 27, 29, 43, 123, 152, 153,
155, 160, 169, 173, 238, 285, 287, 513
Din, 79, 310, 355
diyalektik materyalizm, 155
doğa yasası, 81, 82, 85, 91
doğal faiz oranı hipotezi, 353, 354
doğal özgürlük sistemi, xviii, xix, 6, 16, 22,
138, 148, 149, 185, 197, 233, 307, 474,
524, 526
Doğu Asya ekonomik mucizesi, 492
Doğu Hindistan Şirketi, 24, 81, 106, 131,
139
Doğum oranı, 96
Dolan, Edwin, 70, 528
Dominguez, Kathryn M., 324
Dorfman, Joseph, 274, 302
düşmanlık, 153, 230, 231, 288, 488
Eaton, John, 186
Eatwell, John, 125
Ebeling, Richard, 216
Ebenstein, Alan, 362
Economist, 11, 44, 71, 87, 97, 98, 112,
124, 125, 187, 240, 251, 363, 364, 403,
435, 520, 528
Edgeworth, 243, 244, 249, 250, 252
Edgeworth kutusu, 249
Eğitim, 29, 343, 346, 449, 515
Eichengreen, Barry, 475
Ekins, Paul, 435
Ekonometri, 309
ekonomik modeli, 1, 56, 360, 473
eleştiriler, 67
eleştirileri, 443, 455, 523
eleştirisi, 37, 118, 209, 391, 413, 464
eleştirmen, 67, 76, 155, 182, 254, 280,
292, 400, 445, 451
Elmas-su paradoks, 194

Ely., 267, 274
Ely, Richard T., 274
Elzinga, Kenneth G., 435
emeğin marjinal verimi, 264
emeğin marjinal verimliliği, 194
emek değer kuramı, 55, 102, 120, 124
Emperyalizm, 170
Engels, Friedrich, 186
etkinliği, 283, 401
evliliği, 132, 203, 231, 372, 487
evrimci iktisat, 240, 242
Fabiyen cemiyeti, 223
Fabiyen sosyalizmi, 410
faiz oranları, 42, 43, 55, 88, 106, 122,
265, 268, 269, 270, 318, 320, 322, 328,
338, 354, 361, 385, 397, 417, 418, 423,
426, 430, 465, 506, 512
Faiz oranları, 270, 323, 335, 385, 418
faiz oranları teorisi, 268
Faiz ve Fiyatlar, 353, 424
faşist, 89, 145, 460
Faşizm, 410
Fatal Conceit, 349, 363
Fayda, vi, 55, 196, 226
Federal Reserve, 3, 27, 44, 321, 374, 375,
397, 411, 455, 466, 467, 474, 475, 482,
528
Fetter, viii, 208, 251, 254, 257, 265, 268,
269, 270, 273, 274
Fetter, Frank, 274
Feuerbach, Ludwig, 186
Finansal iktisat, 101
finansal istikrarsızlık hipotezi, 3, 387
finansal sistem, 422, 471, 523
Fisher, ix, xx, 2, 8, 10, 11, 36, 102, 217,
272, 305, 308, 309, 310, 311, 312, 313,
314, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322,
323, 324, 325, 327, 328, 330, 349, 350,
351, 352, 357, 374, 400, 451, 469, 471,
515, 525
Fisher, Irving, 324, 325
Fitzgibbons, Athol, 44
Fitzpatrick, Sheila, 497
Fiyat istikrarı, 320
Fiyatlar ve Üretim, 336, 337, 338, 339
Fizik, 249
Fizyokratlar, 50
Fogel, Robert, 528
Foster, William T., 402
Francis A. Walker Ödülü, 273
Franklin, Benjamin, 97

- Fransız iktisatçılar, 47, 48
Fransız sosyalistleri, 142, 158
Fraser Enstitüsü, 491
Free to Choose, 460, 476
frenoloji, 163
Friedman, ix, xvi, xx, 3, 5, 6, 10, 12, 38,
101, 119, 242, 262, 271, 272, 308, 319,
321, 323, 325, 343, 344, 345, 349, 361,
362, 368, 374, 402, 408, 413, 434, 439,
440, 442, 444, 445, 446, 447, 448, 449,
450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 460,
461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468,
469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476,
478, 496, 497, 500, 501, 502, 504, 505,
509, 514, 515, 516, 520, 522, 523, 524,
525, 527, 528
Friedman, Milton, 325, 362, 402, 475,
476, 528
Fukuyama, Francis, 528
Gaffney, Mason, 274
Galbraith, viii, 6, 180, 277, 289, 290, 291,
292, 302, 365, 368, 379, 402, 460, 482
Galbraith, John Kenneth, 302, 402
Gardlund, Torsten, 251, 362
Garrison, Roger B., 216
Gelir Dağılımı, 257, 343
Gelişme ve Yoksulluk, 198, 255, 258, 260,
268
genel denge modeli, 56, 244, 245, 482
George, Henry, 274
girişimcilik, 57, 58, 169, 197, 244, 464,
488
Girişimcilik, 50
girişimcilik üzerine, 57
Glahe, Fred R., 44
Gordon, Robert J., 476
Gospel of Wealth, 241
Gömüleme, 472
Grameen Bank, 493
Groenewegen, Peter, 251, 274, 435
Güneydoğu Asya, 390
Gwartney, James D., 45, 528
Hacılar, 143
Hansen, Alvin, 435
Harrington, Michael, 186
Harris, Seymour E., 435, 497
Harrod-Domar modeli, 491
Harvard, xvi, 10, 49, 57, 103, 125, 146,
177, 180, 187, 220, 230, 266, 270, 278,
282, 285, 289, 290, 323, 324, 333, 334,
340, 342, 363, 366, 367, 379, 389, 402,
406, 409, 410, 411, 420, 428, 458, 482,
483, 485, 486, 489, 497, 498, 504, 518,
528, 529
Harvard University, xvi, 125, 146, 187,
402, 497, 498, 528, 529
hayatı, 18, 62, 63, 64, 75, 79, 83, 87, 104,
130, 134, 150, 153, 154, 156, 159, 161,
162, 178, 198, 221, 249, 277, 278, 308,
310, 329, 355, 381, 412, 445, 482, 484,
487, 490
Hayek, vi, ix, xx, 3, 39, 45, 70, 119, 128,
130, 132, 139, 140, 146, 167, 191, 199,
203, 209, 216, 222, 224, 242, 246, 251,
302, 324, 328, 329, 331, 332, 335, 336,
337, 338, 339, 340, 343, 344, 347, 348,
349, 357, 358, 360, 361, 362, 363, 378,
384, 388, 393, 402, 430, 435, 440, 452,
457, 458, 476, 478, 479, 497, 500, 501,
509, 515, 524, 528
Hayek, Friedrich, 45, 146, 216, 363, 402,
435, 476, 497, 528
Hazlitt, Henry, 71, 402, 435
Heilbroner, xvi, 9, 10, 11, 119, 150, 161,
180, 186, 279, 302, 415, 423, 435, 478,
481, 489, 497, 498
Henderson, David R., 251
Hennings, Klaus, 216
Henry George, vi, viii, 118, 139, 198, 230,
237, 240, 254, 255, 256, 257, 258, 259,
260, 268, 274
Hession, Charles, 402
Hindistan, viii, 9, 89, 131, 135, 289, 290,
370, 496
Hirschman, Albert O., 45
Hong Kong, 27, 114, 116, 460, 492
Hristiyan komünizmi, 143
Hristiyanlık, 137, 151, 297, 298
Hume, 14, 20, 24, 29, 32, 34, 43, 45, 109,
145, 319, 328, 353, 498
Hutt, William H., 476
Iannaccone, Laurence, 45
İktisadın İlkeleri, vi, 193, 219, 234
iktisat, xx, xxi, 1, 2, 3, 5, 6, 9, 10, 13, 21,
23, 25, 37, 38, 41, 42, 48, 49, 51, 52,
54, 55, 56, 57, 58, 63, 68, 75, 76, 81,
95, 100, 101, 103, 104, 108, 112, 113,
119, 120, 121, 129, 152, 167, 174, 175,
182, 185, 191, 192, 193, 194, 195, 196,
197, 200, 202, 203, 204, 208, 209, 211,
212, 213, 218, 219, 220, 222, 224, 227,
229, 230, 233, 234, 238, 242, 243, 245,

- 246, 247, 253, 254, 259, 260, 261, 262, 264, 266, 267, 268, 271, 293, 295, 300, 305, 306, 311, 321, 324, 327, 328, 330, 334, 337, 340, 341, 342, 346, 347, 348, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 365, 366, 368, 369, 378, 379, 380, 382, 384, 385, 388, 394, 398, 401, 402, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 413, 416, 417, 423, 431, 433, 434, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 451, 452, 456, 457, 458, 460, 461, 463, 473, 482, 485, 487, 489, 490, 491, 492, 493, 500, 501, 502, 504, 506, 510, 512, 514, 516, 517, 524
- iktisat tarihi, 1, 9, 197, 259, 458, 482, 487, 489, 490, 491, 510
- İktisat tarihi, 9, 155
- iktisat üzerine, 25, 431
- iktisatçı, 2, 4, 5, 7, 9, 10, 20, 21, 23, 27, 30, 43, 48, 50, 51, 55, 56, 58, 67, 68, 75, 76, 81, 90, 100, 101, 103, 104, 105, 110, 111, 114, 119, 120, 140, 150, 151, 164, 169, 176, 178, 180, 192, 193, 195, 199, 209, 210, 211, 212, 215, 219, 220, 242, 243, 245, 248, 258, 263, 266, 267, 272, 273, 276, 277, 280, 282, 284, 292, 293, 301, 308, 319, 324, 328, 332, 337, 343, 353, 358, 366, 367, 369, 371, 374, 376, 382, 384, 387, 389, 393, 394, 395, 399, 408, 409, 411, 417, 420, 422, 424, 425, 428, 432, 434, 440, 441, 442, 445, 449, 454, 455, 456, 457, 462, 467, 472, 475, 480, 482, 495, 501, 502, 503, 504, 505, 510, 511, 513, 516, 522
- iktisatçıları, xviii, xx, 2, 3, 16, 20, 22, 38, 39, 41, 48, 55, 67, 88, 93, 100, 103, 104, 115, 120, 121, 122, 176, 178, 185, 191, 192, 194, 196, 197, 204, 226, 242, 251, 258, 259, 264, 266, 276, 291, 300, 306, 307, 308, 318, 328, 329, 335, 338, 345, 348, 349, 357, 358, 361, 362, 368, 379, 388, 395, 407, 410, 417, 432, 447, 460, 466, 471, 491, 497, 503, 506, 522, 526
- İncil, 15, 19, 91, 123, 150, 153, 156, 167, 241, 260, 308, 346, 355, 385, 410
- İngiliz İşçi Partisi, 141, 173, 223
- İngiltere, vi, xix, xx, 2, 13, 14, 16, 17, 27, 34, 38, 76, 78, 79, 101, 105, 109, 110, 111, 112, 124, 131, 141, 159, 162, 191, 195, 203, 207, 222, 239, 290, 299, 306, 335, 338, 339, 348, 350, 358, 368, 369, 370, 373, 374, 381, 383, 384, 389, 390, 400, 416, 421, 432, 448, 468, 481, 492, 494, 495, 503, 525
- İnsan Eylemi, 344, 345, 346, 359, 440, 472
- İnsan, Ekonomi ve Devlet, 443
- intihar, 106, 115, 157, 161, 167, 201, 202, 459
- İskoç aydınlanması, 35, 37, 38
- iskonto oranı, 322
- İspanyol skolastikleri, 299
- İsviçre, 2, 201, 245, 268, 332, 340, 341, 343, 353, 374, 424
- iş çevrimi, 59, 176, 256, 273, 307, 311, 320, 322, 327, 328, 336, 337, 347, 349, 352, 353, 357, 358, 512
- iş çevrimi teorisi, 336, 353, 357, 358
- işadamları, 15, 184, 211, 287, 519
- işbölümü, 18, 35, 37, 39, 191, 213
- İşbölümü, 241
- ittifak, 115
- J.-B. Say, 51, 52, 53, 54, 56, 63, 71, 87, 103
- James Madison Enstitüsü, 515
- Japonya, 9, 114, 116, 282, 344, 389, 390, 424, 456, 481
- Jevons, vi, viii, xix, 2, 76, 100, 125, 192, 193, 195, 198, 217, 220, 221, 222, 224, 225, 226, 227, 228, 230, 245, 251, 253, 415, 435, 449, 525
- Jevons, William Stanley, 217, 251, 435
- John Bates Clark, viii, 194, 251, 254, 257, 259, 260, 261, 262, 265, 266, 273, 274, 278, 389, 407, 410, 444, 461
- John Stuart Mill, viii, xxi, 1, 9, 11, 52, 76, 89, 98, 100, 108, 111, 128, 129, 130, 131, 139, 140, 145, 146, 147, 167, 168, 191, 192, 221, 224, 239, 254, 288, 319, 351, 407, 422, 524
- Johnson, Elizabeth, 402
- Jorgensen, Elizabeth ve Henry, 302
- Journal of Economic Perspectives, 217, 417, 436, 498
- Juliet B., 522
- Kapital, 151, 163, 164, 165, 166, 167, 169, 173, 174, 177, 178, 182, 184, 185, 288
- kapitalistler, 168, 169, 190, 192, 208, 211, 212, 255, 287, 298
- Kapitalistler, 170, 211, 212, 227

- kapitalizm, 40, 119, 143, 163, 171, 175,
 177, 179, 183, 184, 192, 194, 197, 239,
 250, 288, 292, 293, 297, 299, 301, 307,
 339, 347, 352, 367, 382, 474, 488, 489,
 521, 525
 Kapitalizm ve Özgürlük, 440, 452, 453,
 467
 Kârlar, 117
 karşılaştırmalı üstünlük yasası, 100, 102,
 111, 112
 Kasvetli bilim, 88
 Kates, Steven, 71, 402
 Katolikler, 39
 kayıp halka, 2, 301, 352
 kehanetleri, 175
 Keynes, v, vii, ix, xiv, xx, xxi, 2, 5, 6, 7, 8,
 9, 11, 21, 39, 40, 45, 48, 49, 50, 58, 67,
 71, 76, 97, 101, 102, 104, 105, 116,
 119, 120, 121, 124, 125, 133, 138, 146,
 162, 167, 173, 174, 180, 186, 187, 210,
 214, 216, 217, 224, 227, 228, 230, 231,
 232, 233, 235, 250, 251, 252, 290, 298,
 302, 312, 321, 322, 324, 325, 328, 333,
 337, 338, 339, 340, 345, 347, 357, 358,
 359, 361, 363, 365, 367, 368, 369, 370,
 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378,
 379, 380, 381, 382, 383, 385, 386, 387,
 388, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397,
 398, 399, 400, 401, 402, 403, 406, 409,
 410, 411, 412, 414, 419, 420, 423, 424,
 426, 429, 434, 435, 439, 440, 441, 442,
 444, 446, 448, 449, 450, 462, 463, 464,
 469, 471, 473, 474, 475, 476, 477, 481,
 482, 483, 486, 498, 500, 504, 508, 509,
 523, 525, 526, 527, 528
 Keynes at Harvard, 435
 Keynes, John Maynard, 45, 71, 97, 125,
 146, 186, 252, 302, 325, 363, 402, 435,
 498, 528
 Keynes, Milo, 403
 Keynesyen, xx, 3
 Keynesyen iktisat, 3
 Keynesyenler, 10
 Kibbutz, 146
 kişiliği, 286, 381, 409
 Klamer, Arjo, 125
 Knight, Frank H., 125
 Komünist Çin, 85, 458
 Komünist Manifesto, 88, 128, 150, 151,
 159, 167, 170, 172, 192, 346
 Komünizm, 151, 173, 283
 kökeni, xix, 65, 103, 196, 306
 Kölelik, 343, 347
 Kölelik Yolu, 343, 347
 kötümser, xix, 76, 104, 177, 387, 399,
 414, 450, 522, 524
 Kraliyet Ekonomi Cemiyeti, 220
 Krugman, Paul, 403
 Lachmann, Ludwig M., 403
 Laffer eğrisi, 507, 508
 laissez faire, 4, 10, 12, 32, 36, 39, 41, 48,
 49, 50, 52, 53, 63, 116, 135, 136, 151,
 180, 193, 200, 201, 204, 208, 224, 239,
 240, 242, 244, 248, 256, 266, 331, 341,
 381, 401, 408, 410
 Laissez faire, 2, 41, 48, 88, 151, 243, 366
 laissez faire okulu, 10, 49
 Lavoie, Don, 498
 Lebergott, Stanley, 45
 Leijonhufvud, Axel, 125, 435, 476
 Leonard J., 267, 274
 liberteryen, 9, 35
 Likidite tuzağı, 423
 Lipsey, Richard G., 403
 Maital, Shlomo, 498
 makro modeli, 53, 113, 152, 328, 511
 Malia, Martin, 498
 Maliye politikası, 455, 509
 Malkiel, Burton, 528
 Malthus, vii, xix, 1, 42, 50, 52, 54, 73, 74,
 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84,
 85, 87, 88, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 97,
 100, 107, 108, 110, 113, 120, 123, 129,
 131, 142, 149, 167, 213, 239, 356, 522,
 524
 Malthus, Thomas Robert, 97
 Mandeville, 39, 45, 392
 Mandeville, Bernard, 45
 Mankiw, xvi, 504, 505, 506, 508, 528
 Marjinal fayda, 192, 196, 197, 227
 marjinal fayda kuramı, 55
 marjinalist devrim, 192, 193, 194, 195,
 221, 234, 244, 254, 273, 276, 277, 365,
 368, 415
 Markowitz, Harry, 529
 Marksist görüş, 161
 Marksistler, 2, 10, 20, 76, 154, 170, 174,
 175, 178, 182, 194, 212, 264, 342, 344,
 410, 416, 457, 458, 525
 Marksizm, 149, 150, 151, 174, 179, 180,
 181, 197, 211, 367, 368, 410, 432, 501,
 503

- Marshall, vi, viii, xx, 2, 6, 8, 11, 15, 49, 119, 129, 151, 178, 195, 207, 217, 218, 219, 220, 221, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 242, 243, 245, 249, 250, 251, 252, 258, 273, 274, 365, 369, 371, 382, 395, 407, 409, 415, 416, 435, 491, 511, 525, 529
- Marshall, Alfred, 252, 529
- Marx, vii, viii, xix, xx, xxi, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 85, 88, 97, 102, 118, 119, 120, 128, 146, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 190, 191, 196, 202, 203, 209, 210, 211, 212, 213, 216, 217, 238, 252, 254, 259, 260, 262, 271, 274, 277, 286, 287, 288, 290, 293, 297, 302, 335, 340, 345, 349, 359, 364, 369, 379, 380, 392, 410, 413, 414, 444, 449, 450, 482, 483, 501, 509, 525
- Marx, Karl, 97, 146, 187, 274, 302
- matematiksel iktisat, 309
- Mayerling, 201
- Mayo, Elton, 125
- McCloskey, 416, 435, 503, 529
- Meksika, 250, 346, 496
- Meltzer, Allan H., 403
- Menger, viii, xix, 2, 6, 190, 192, 193, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 211, 213, 214, 216, 217, 225, 230, 265, 268, 269, 300, 306, 325, 329, 330, 337, 346, 415, 525
- Menger, Anton, 217
- Menger, Carl, 217, 325
- Mephistopheles, 156
- metodolojisi, 54, 151
- Milgate, Murray, 97
- Mill, xix, 102, 108, 111, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 145, 146, 191, 224, 254, 260, 288, 302, 319, 351, 356, 363, 395
- Mill, John Stuart, 146, 302, 363
- Mills, Frederick C., 274
- Minsky, Hyman P., 403, 435
- miras, 108, 134, 161, 162, 166, 172, 239, 241, 247, 248, 329, 409, 420
- Mises, xx, 2, 3, 10, 41, 102, 179, 187, 208, 209, 246, 263, 264, 273, 274, 296, 324, 325, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 366, 390, 399, 400, 403, 405, 406, 416, 435, 440, 442, 443, 452, 469, 472, 476, 479, 480, 481, 483, 485, 486, 488, 489, 490, 491, 498, 509, 521, 525, 529
- Mises ve Hayek, 10, 41, 324, 327, 328, 334, 337, 340, 349, 357, 360, 362, 366, 481, 486, 509
- Mises, Ludwig von, 187, 274, 363, 403, 435, 476, 498, 529
- Mises, Margit von, 363
- Mises, Richard von, 363
- Mitchell, Wesley C., 274
- Modigliani, Franco, 436
- monetarist, 308, 321, 361, 409, 439, 446, 462, 474, 475, 501, 510
- monetarizm, 440, 462, 501
- Monetary History of the United States, 325, 465, 476, 528
- Montesquieu, Charles, 45, 71
- Monthly Review, 97, 146, 180, 181, 187, 188
- More, Sir Thomas, 146
- Morishima, Michio, 436
- Muller, Jerry Z., 45
- Musgrave, Richard A., 529
- Mühendisler ve Fiyat Sistemi, 284
- Mülkiyet hakları, 93, 145
- nedenleri, 113, 205, 339, 361, 390, 447, 505
- negatif gelir vergi, 452
- New Republic, 412
- New School of Social Research, xvi, 182
- Newman, Peter, 252
- niyetlenmemiş sonuçlar, 39, 362
- Nobel ödülü, 413, 423, 456, 457, 458, 513, 515, 516
- Nobel ödülü sahibi, 423
- Nordhaus, 258, 259, 275, 413, 414, 418, 433, 436, 455, 477, 481, 498, 508, 529
- North, Gary, 187, 364
- Nüfus, vi, 75, 76, 77, 78, 80, 81, 82, 94, 95, 96, 97, 123
- Nüfus Üzerine Deneme, 75, 78, 80, 81
- Occam, 416
- Otobiyografi, 51, 77
- Oxford University, 44, 45, 71, 125, 147, 216, 217, 251, 252, 363, 364, 435, 497, 498

- Ozaki, Robert, 11
Öyjeniks, 242, 310
Özel mülk, 38, 141, 172
özelleştirilmesi, 291, 496, 527
özelleştirme, 3, 291, 460, 494, 495, 509
Özelleştirme, 494
Özgürlüğün Anayasası, 140, 349
özgürlük, xvi, xviii, xix, xxi, 1, 7, 14, 15,
18, 19, 22, 25, 27, 29, 35, 37, 39, 41,
53, 61, 62, 64, 69, 70, 73, 74, 93, 129,
137, 140, 145, 158, 173, 196, 238, 240,
291, 301, 344, 482, 490, 515, 524, 527
Özgürlük Üzerine, 133, 136, 137, 140,
356
Padover, Saul K., 187, 364
para, xx, 2, 3, 4, 16, 18, 20, 22, 24, 32, 36,
38, 39, 40, 43, 44, 58, 60, 80, 88, 100,
105, 109, 113, 121, 144, 161, 162, 173,
184, 196, 212, 219, 224, 228, 268, 290,
297, 299, 300, 306, 307, 308, 312, 316,
317, 318, 319, 320, 322, 323, 324, 327,
328, 338, 339, 350, 351, 352, 353, 354,
357, 358, 361, 368, 373, 376, 382, 385,
386, 390, 392, 393, 396, 397, 431, 434,
440, 443, 447, 451, 454, 455, 456, 458,
460, 462, 465, 466, 467, 468, 469, 470,
471, 472, 473, 474, 481, 484, 489, 493,
502, 505, 506, 509, 511, 512, 514, 523,
524, 526
Para, vii, ix, 2, 58, 60, 109, 153, 174, 182,
184, 299, 301, 306, 308, 309, 312, 320,
330, 335, 339, 346, 350, 351, 352, 353,
356, 357, 372, 376, 381, 390, 391, 424,
444, 454, 462, 466, 468, 469, 483, 501
Para arzı, 351, 353, 390
para politikası, 3, 109, 290, 339, 352,
361, 385, 397, 440, 447, 451, 454, 455,
456, 462, 465, 469, 474, 502, 506, 509,
512, 523
Para politikası, 444, 466
Para Üzerine İnceleme, 376
Para ve Kredi Teorisi, 330, 346, 350, 352,
469, 483
Paranın dolaşım hızı, 320
paranın miktar teorisi, 36, 109, 319, 320,
330, 351, 444, 469
Paranın miktar teorisi, 319
Paranın Satılma Gücü, 319
Pareto, viii, 102, 243, 244, 247, 248, 249,
250, 251, 252
Pareto, Vilfredo, 252
Payne, Robert, 187
Phillips eğrisi, 432, 468
Phillips, A. W., 436
Pigou, ix, 227, 229, 237, 242, 252, 321,
339, 381, 382, 383, 384, 402, 403, 422,
423, 424, 436
Pigou, Arthur C., 403, 436
Piyasa ilkeleri, 504, 520
Plato, 257
Pol Pot, 150
Politik İktisadın İlkeleri, 81, 108, 110,
122, 129, 288
Politik İktisat, 23, 48, 52, 54, 63, 87, 115,
119, 181, 193, 220, 222, 225, 227, 230,
249
Politik İktisat Teorisi, 193, 220, 222, 225,
227, 230
Politik İktisat Üzerine Bir İnceleme, 48,
52, 87
Posner, Richard, 146
Powell, Jim, 45
Pozitivizm, 334
Raddatz, Fritz, 187
Rae, John, 45
Rand, Ayn, 476
Rant kollama, 121
Rant kontrolleri, 259
rant teorisi, 139, 254
Rashid, Salim, 45
Rasyonel beklentiler, 468, 505
Ravaioli, Carla, 529
Reagan vergi indirimleri, 506
Reason Vakfı, 494
refah devleti, 223, 369, 390, 421, 488
refah iktisadı, 243, 246, 250
Refah iktisadı, 243, 244
Refah Toplumu, 289, 290, 291
regresyon teoremi, 350
Regresyon teoremi, 350
rekabet, xviii, xix, 1, 19, 21, 22, 24, 53, 57,
88, 107, 145, 169, 212, 237, 241, 242,
243, 244, 246, 261, 262, 263, 264, 284,
291, 292, 332, 361, 366, 401, 421, 458,
487, 501, 517, 524
Rekabet, vi, 7, 19, 21, 24, 117, 237, 333,
366, 501, 502
Ricardo, vi, xix, 42, 53, 54, 55, 71, 75, 76,
88, 94, 100, 101, 102, 103, 104, 105,
106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113,
117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124,
125, 126, 129, 131, 138, 139, 142, 149,

- 168, 174, 190, 191, 196, 204, 205, 207, 213, 234, 254, 380, 395, 501
- Ricardo ve Malthus, 123, 204
- Ricardo, David, 71, 109, 125
- Ricardocu denklik teoremi, 121, 122
- Ricardocu kötü alışkanlık, 54, 102, 415, 417
- Robbins, Lionel, 364
- Roberts, Paul Craig, 529
- Robinson, Joan, 252, 403, 529
- Roemer, John, 187
- Rogge, Benjamin, 45
- Rolodeks, 311
- Roosevelt, 316, 347, 366, 377, 486, 487
- Rosen, Sherwin, 217
- Rostow ve, 492
- Rothbard, ix, xvi, 9, 10, 11, 39, 41, 45, 55, 71, 111, 113, 125, 136, 146, 169, 178, 187, 195, 217, 242, 259, 270, 274, 299, 300, 302, 307, 325, 327, 331, 334, 342, 345, 360, 364, 424, 436, 442, 443, 444, 470, 476
- Rothbard, Murray N., 45, 71, 125, 146, 187, 217, 274, 302, 325, 364, 436, 476
- Ruffin, Roy J., 529
- Rusya, 164, 173, 283, 286, 296, 331, 383, 428, 479, 480, 481, 496
- Saf İktisadın Unsurları, 193
- Samuelson, v, vi, vii, ix, xvi, xx, 1, 3, 5, 11, 20, 45, 49, 71, 100, 101, 102, 103, 104, 114, 119, 125, 152, 175, 178, 179, 180, 181, 187, 209, 210, 214, 216, 217, 219, 243, 252, 258, 262, 275, 309, 368, 379, 386, 402, 403, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 426, 431, 432, 433, 436, 439, 440, 444, 445, 446, 452, 455, 456, 458, 471, 472, 476, 481, 485, 498, 504, 508, 509, 515, 519, 526
- Samuelson, Paul A., 11, 45, 71, 125, 187, 217, 252, 275, 403, 436, 476, 498
- Sanayi devrimi, 190
- Sargent, Thomas, 529
- Savaş, 52, 114, 191, 269, 285, 290, 330, 332, 381, 382, 401, 410, 413, 430, 431, 440, 474, 486, 500, 516
- Say yasası, 58, 60, 394
- Schumpeter, ix, xxi, 9, 10, 11, 45, 49, 57, 63, 71, 121, 125, 180, 187, 190, 202, 209, 217, 219, 242, 244, 245, 252, 296, 301, 338, 340, 345, 354, 364, 478, 480, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 497, 498
- Schumpeter, Joseph A., 45, 71, 125, 217, 252, 364, 498
- Schwartz, 321, 325, 451, 465, 466, 467, 471, 476, 504, 528
- Schwartz, Anna J., 325
- Schwartzchild, Leopold, 187
- Selgin, George, 529
- serbest ticaret, 3, 17, 19, 31, 36, 37, 41, 43, 44, 47, 48, 50, 63, 64, 65, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 210, 237, 239, 248, 256, 383, 385, 400, 410, 448, 456, 502, 506, 522, 526
- Serbest ticaret, 31, 100, 240
- serbest ticaret konusunda, 64
- serbest-piyasa, 119, 346, 464, 493
- sermaye, 18, 19, 36, 37, 42, 43, 55, 56, 60, 61, 90, 92, 95, 110, 114, 117, 118, 164, 169, 170, 175, 178, 179, 184, 196, 197, 206, 207, 209, 211, 213, 214, 215, 216, 230, 236, 237, 247, 254, 256, 257, 258, 262, 265, 268, 270, 299, 306, 311, 316, 318, 322, 335, 339, 347, 353, 356, 357, 385, 387, 399, 417, 422, 426, 427, 430, 431, 464, 491, 496, 504, 508, 512, 526
- Sermaye teorisi, 209
- Sermaye ve faiz, 318
- Shaw, G. K., 436
- sınıf çatışması, 102, 169, 285, 287
- Sınıf çatışması, 158, 191
- Simon, Julian, 98, 252
- Simons, Henry C., 477
- Sirkin, Gerald, 325
- Skidelsky, Robert, 11, 71, 97, 187, 403
- Skousen, Mark, 217, 275, 325, 364, 403, 436, 477, 498, 529
- Smith, Adam, 11, 45, 71, 126, 147, 217, 436, 529
- Smith, Joseph, 147
- Smith, Vernon L., 364, 529
- Snooks, Graeme Donald, 126
- Solow, 243, 262, 417, 423, 437, 458, 504
- Solow, Robert, 437
- Somary, Felix, 302, 403
- sosyal bilimci, xxi, 77, 90, 149, 385, 457
- Sosyal Darwinizm, 240
- Sosyal Güvenliğin özelleştirilmesi, 122
- Sosyal Güvenlik, 122, 505

sosyalizm, 1, 63, 128, 130, 141, 142, 146, 179, 182, 185, 248, 260, 267, 277, 279, 281, 284, 331, 347, 349, 367, 480, 488, 491, 503, 527

Sosyalizm, 128, 133, 180, 240, 283, 301, 332, 336, 346, 383, 478, 479, 480, 486, 487, 488, 489

Sosyalizmsiz Sosyal Adalet, 264

Sovyet ajanları, 384

Sovyet ekonomisi, 481

Sovyetler Birliği, xxi, 4, 150, 182, 224, 367, 384, 401, 413, 479, 480, 481, 489, 490

Sowell, Thomas, 46, 71, 477

sömürü kuramı, 2

Spencer, viii, 112, 167, 229, 232, 238, 239, 240, 241, 242, 252, 260, 413, 435, 464, 475, 501, 528

Spencer ve Sumner, 241

Spencer, Herbert, 252

Sraffa, Piero, 126

St. Clair, Oswald, 126

Stafford, William, 11, 98, 147

Stein, Herbert, 126, 403

Stigler, George, 46, 275

Streissler, Erich W., 217

Sumner, William Graham, 252

Sutherland Enstitüsü, 515

Swedberg, Richard, 11, 302, 498

Sweezy, Paul M., 187, 188, 275

şair, 75, 104, 151, 283

şeytanın avukatı, 488

Şili, 122, 344, 456, 459, 460, 496, 497

Tahıl modeli, 110, 121

tahminleri, 514

talep esnekliđi, 55

tam rekabet, 49, 56, 57, 246, 247, 482, 487

Tarifeler, 69

tarih, xviii, xxii, 5, 6, 9, 10, 81, 123, 158, 171, 211, 293, 371, 400, 459, 472, 500, 513

Tarshis, Lorie, 437

tasarruf, 3, 9, 15, 18, 19, 36, 37, 43, 44, 51, 60, 117, 122, 138, 169, 178, 179, 195, 211, 213, 214, 215, 216, 265, 269, 270, 298, 339, 353, 368, 372, 381, 390, 391, 392, 393, 398, 413, 414, 417, 418, 419, 420, 424, 425, 426, 430, 431, 441, 464, 496, 502, 504, 506, 508, 511, 526

Tasarruf, vii, 36, 60, 214, 338, 393, 414, 418, 419, 425, 426, 504, 521

tasarruf karşıtı zihniyeti, 215

Tasarruf paradoksu, 425

tasarruf ve yatırım, 211, 213, 265, 372, 390, 391, 420, 431, 505

Taylor, Frederick W., 302

Taylorizm, 285, 286

Tefecilik Savunusu, 134

tefecilik yasaları, 36, 134

Tek Derste İktisat, 67, 441

Tek vergi hareketi, 258

tekel gücü, 2, 24, 366, 421

Teknoloji, 287, 406, 409

tepkiler, 280

Terborgh, George, 437

Ticaret, 17, 40, 43, 116, 330, 332, 427, 428, 501

ticaret engelleri, 112, 114, 116

Tilman, Rick, 302

Tobin vergisi, 399

Tobin, James, 325, 477

Tocqueville, Alexis de, 71, 275

toprak, 21, 37, 56, 57, 90, 92, 93, 95, 102, 110, 117, 118, 121, 123, 139, 168, 169, 172, 177, 191, 192, 198, 205, 206, 207, 211, 253, 254, 256, 257, 258, 259, 262, 265, 271, 426, 513

toprak ağaları, 118

Trinity House, 421, 422

Tucker, Refus, 477

tüketici artığı, 227, 235, 236, 237, 249

tüketim, 2, 3, 29, 51, 59, 60, 138, 170, 191, 193, 205, 206, 211, 214, 215, 225, 236, 253, 265, 287, 289, 368, 393, 396, 397, 398, 413, 418, 420, 423, 425, 426, 427, 428, 430, 431, 443, 463, 464, 506, 508, 517

Tüketim, 60, 61, 381, 385, 427, 431, 463, 517

tüketim fonksiyonu, 368, 423, 443, 463, 464, 508

Tüketim Fonksiyonu Teorisi, 463

Tüketim malları, 427

tüketim teorisi, 464

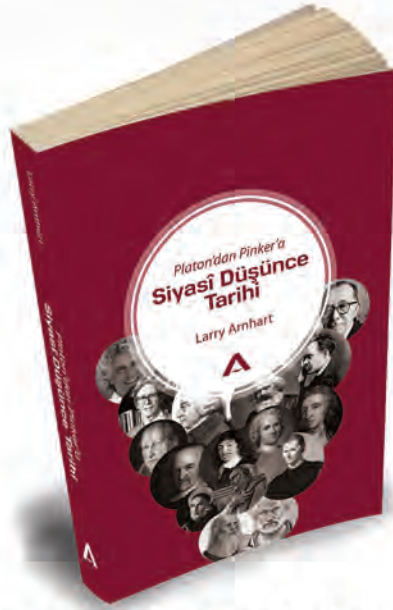
Tvede, Lars, 46

University of Chicago, xvi, 21, 31, 124, 146, 188, 216, 251, 278, 325, 362, 363, 402, 435, 475, 476, 477, 528

University of Vienna, xvi

Ücretler, 117, 175, 264

- Üçüncü Dünya, 80, 491, 492, 493, 526
 Üretim ve tüketim, 173
 ütopyacı, 1, 61, 78, 79, 142, 143, 144, 145, 159, 175, 182
 Van Nostrand, 124, 435, 443, 476
 ve çevrecilik, 513
 ve enerji krizi, 177
 ve Henry Simons, 408, 471
 ve matematik, 55, 165, 229, 233, 238, 416
 ve monetaristler, 455
 ve Sosyal Darwinizm, 229
 ve sosyalizm, 181, 246, 267, 342, 343, 480, 488, 489
 Veblen, viii, xx, 2, 6, 254, 264, 271, 272, 273, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 300, 301, 302, 446, 482, 525
 Veblen, Thorstein, 302
 vergi politikaları, 237
 vergiler, 3, 17, 32, 35, 36, 256, 291, 358, 361, 390, 421, 447, 464, 501, 509, 519, 527
 Veritas Vakfı, 223, 410
 Vietnam, 181, 454, 496
 Viner, ix, 31, 46, 90, 98, 408, 445, 446, 447, 453, 500
 Viner, Jacob, 46, 98
 Voltaire, 34, 48, 63, 74, 75, 98
 Walker, Donald A., 252
 Wall Street, 67, 179, 310, 313, 316, 321, 322, 335, 345, 369, 375, 381, 388, 402, 403, 427, 456, 514, 528
 Wallace, Alfred Russell, 98
 Wallich, Henry C., 498
 Walras, viii, xix, 2, 49, 56, 102, 119, 192, 193, 195, 199, 217, 230, 243, 244, 245, 246, 247, 250, 252, 253, 415, 482, 525
 Walrasgil genel denge modeli, 41
 Weber, ix, xx, xxi, 2, 9, 149, 273, 276, 277, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 488, 525
 Weber, Max, 303
 Weisskopf, Walter A., 126
 Wesson, Robert G., 188
 West, Edwin G., 46
 Wicksell, vii, ix, xx, 2, 76, 190, 192, 196, 217, 250, 251, 321, 324, 328, 353, 354, 355, 356, 358, 362, 364, 511, 525
 Wicksell, Knut, 217, 364
 Wicksteed, Philip, 188, 217, 252
 Wieser, Friedrich von, 217
 William Volker Fund, 342, 443
 Wilson, Edmund, 188
 World Bank, 498
 Wrong, Dennis H., 303
 Yabancılaşma, 182, 183, 184
 yararları, 68, 91, 208
 Yararıcı yıkım, 57
 yaşam standardı, xxi, 7, 8, 15, 17, 24, 27, 36, 60, 84, 95, 145, 175, 191, 205, 213, 214, 215, 270, 431, 520
 yaşamı, 8, 12, 29, 39, 78, 155, 198, 203, 210, 245, 271, 272, 273, 288, 290, 295, 298, 300, 345, 356, 483
 Yatırım, vii, 391, 414, 418, 419, 430, 514
 yatırımcı, 317, 376, 458, 514, 516
 Yeryüzü Filozofları, 489
 yoksullar, 80, 287
 Yoksulluk, 260
 yükü, 422
 Zarnowitz, Victor, 188
 Zeus, vii, xxi, 38, 164, 165

Platon'dan Pinker'e Siyasî Düşünce Tarihi

Larry Arnhart

çev. Ahmet Kemal Bayram ve Muhammet Erdal Okutan

ISBN: 978-975-2500-60-0

1. Baskı, Aralık 2018

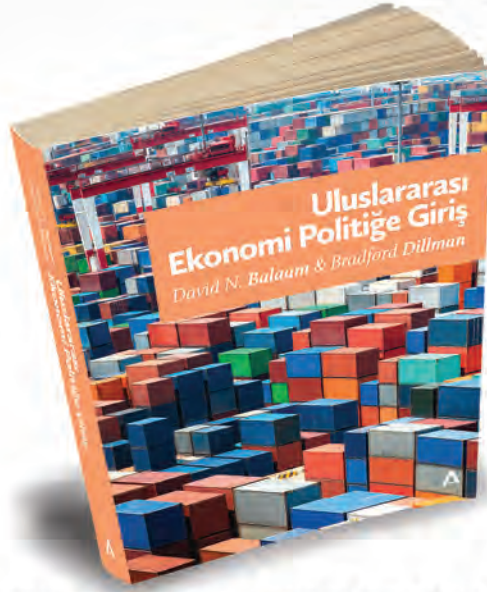
Prof. Dr. Larry Arnhart, **Siyasî Düşünce Tarihi** başlıklı Platon'dan Rawls'a uzanan çalışmasını Adam Smith, Leo Strauss ve günümüz isimlerinden Steven Pinker'i de ekleyerek baştan sona yenilemiş ve genişletmiştir.

Yazar, filozofların eserleri ve iddiaları eşliğinde tarihten bugüne siyaset felsefesinin meşgul olduğu kapsayıcı veya tâli çok sayıda önemli soruyu sorarak okuyucuyu düşünmeye sevk eden özgün bir yöntemi benimsemektedir.

Kitaptaki tartışmalar özgürlük, eşitlik, doğal haklar, devrim, hukukun üstünlüğü, siyasî teoloji, siyasî yargı ve insanın mutluluk arayışı gibi siyaset felsefesinin ana konularını açığa çıkarmaktadır.

Arnhart'ın **Siyasî Düşünce Tarihi**, insan tabiatı, beşerî kültür ve siyasî tarih üzerine yazılmış iddiaları değerlendirmekte antropoloji, biyoloji, iktisat, tarih, psikoloji ve teoloji gibi doğal, sosyal ve beşerî bilimlerin tüm entelektüel disiplinlerinden yararlanan çok yönlü bir yaklaşım sunmaktadır.

Siyaset felsefesini tabiatın ve genel beşeriyet biliminin bir parçası olarak ele alan bu kitap gerek öğrenciler gerekse alanda çalışma yapanlar için temel bir kaynak niteliğindedir.

Uluslararası Ekonomi Politİğe Giriş

David N. Balaam & Bradford Dillman

çev. Nasuh Uslu

ISBN: 978-975-2500-45-7

2. Baskı, Ocak 2018

Güncellenmiş beşinci baskısı yapılan bu eser, siyaset ve ekonomilerin küresel açıdan nasıl keşitklerini tam ve anlaşılır bir şekilde ortaya koymakta; UEP'yi şekillendiren teorileri, kurumları ve ilişkileri bölgesel etkileri ve ulus-ötesi yansımaları açısından incelemektedir.

Batı'da alanında en çok satan kitaplardan biri olan Uluslararası Ekonomi Politİğe Giriş kitabı, okuyucuların küresel ekonomiyi eleştirel bir şekilde değerlendirmelerine; siyasi, ekonomik ve sosyal güçlerin kişiler üzerindeki etkilerini çözümlmelerine imkân sağlar.

Balaam ve Dillman, UEP'deki ana akımları yaratıcı bir şekilde açıklık ve küresel ısınma gibi muhtelif küresel sorunlara uygulamaktadır. Kitap, öğrencilere devletler ve piyasalar arasındaki ilişki ve çatışmaların gündelik hayatlarımızı nasıl etkilediğini göstermeye çalışmaktadır.

UEP'yi öğrenmek, okuyuculara ve öğrencilere küresel haberleri, ticari yatırımları ve hükümet politikalarını, dünya sorunlarının karmaşıklığını ve entelektüel sorunları göz aradı etmeksizin kolayca çözümlene yeteneği kazandırır.

UEPG, son dünya ekonomik krizinin sebep ve yansımaları üzerine derinlemesine çözümler de içermektedir.

Özgürlüğün Kitaplığı İnternette...

www.liberte.com.tr

